

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Ungdomsbrottslighet -

Socionomers syn på faktorer som leder till och förhindrar

unga män att begå brott.

Benjamin Cretu & Jimmy Eriksson

Kandidatuppsats (SOPA 63)

Aktuell termin VT 2022

Handledare: Carina Gallo

Abstract

Author(s): Benjamin Cretu and Jimmy Eriksson

Title: Juvenile delinquency - Socionomers descriptions about factors that affect and prevent young men from committing a delinquent act.

Supervisor: Carina Gallo

Assessor: Tove Harnett

The aim of this study was to understand social workers' descriptions about factors that affect and prevent young men from committing a delinquent act. The study was based on semi-structured interviews with six social workers from different organizations in Sweden that worked with young men involved in juvenile delinquency. We analyzed the descriptions with Travis Hirschi's social control theory and Albert Bandura's social learning theory. The result of our study was that social workers describe juvenile delinquency as a complex phenomenon involving several different factors that more or less interact with each other. The six social workers described risk factors to juvenile delinquency such as problems in the families - parenting and childhood trauma, problems in school - absence and low grades, belonging - involving in friendship that influences teenagers negatively and personality - teenagers impulse control, neuropsychiatric diagnoses and substance use. As preventive factors the social workers named protective parents, advantageous childhood and relations with adults, positive development in school and youths own resources and capacity as strengths.

Keywords: "*juvenile delinquency*", "*risk factors*", "*protective factors*" and "*young men*".

Förord

Vi vill säga ett stort tack till socionomerna som ställde upp och hjälpte oss att genomföra vår studie. Det har varit lärorikt och spännande att intervjua och höra berättelserna. Tusen tack för engagemanget, reflektionerna och erfarenheterna som vi fick ta del av.

Vi vill också tacka vår duktiga och engagerade handledare Carina Gallo. Tack för all hjälp och handledning under uppsatsprocessen.

Avslutningsvis vill vi tacka varandra för ett bra samarbete som fick oss att komma vidare när vi fastnade och hade svårt att fortsätta med studien. Det har varit en lång resa men genom att hjälpa varandra och kommunicera effektivt har vi kommit i mål.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
1.3 Arbetsfördelning	3
2. Kunskapsläge	3
2.1 Litteratursökning	4
2.2 Riskfaktorer	4
2.2.1 Impulsivitet och självkontroll	5
2.2.2 Familjen	6
2.2.3 Boendeområde, umgänge och missbruk	8
2.3 Skyddsfaktorer	9
2.3.1 Familjen och skolan	9
2.3.2 Ungdomens umgänge samt egna kapacitet	11
3. Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Travis Hirschis teori om sociala band	13
3.1.1 Anknytning	14
3.1.2 Åtagande	14
3.1.3 Delaktighet	14
3.1.4 Övertygelse	15
3.2 Albert Banduras teori om social inlärning	15
3.2.1 Reciprokal determinism	16
3.2.2 Modellinlärning	16
4. Metod	17
4.1 Metodval	18
4.2 Urval	18
4.3 Genomförande	20
4.4 Analysmetod	21
4.5 Metodens förtjänster och begränsningar	23
4.6 Tillförlitlighet	24
5. Etiska övervägande	25
6. Resultat och analys	27
6.2 Riskfaktorer	28
6.2.1 Familjen som riskfaktor	29
6.2.2 Skolan som riskfaktor	30
6.2.3 Tillhörighet som riskfaktor	32

6.2.4 Personlighet, neuropsykiatriska diagnoser och missbruk	34
6.3 Skyddsfaktorer	36
6.3.1 Vuxenvärlden och relationer	36
6.3.2 Ungdomens egna resurser och förutsättningar	41
7. Avslutande diskussion	44
8. Referenslista	46
9. Bilagor	54
9.1 Informationsbrev	54
9.2 Intervjuguide	55
9.3 Samtyckesblankett	57

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I Sverige är ungdomar den kategori som är mest brottsaktiv (Estrada 2017; Socialstyrelsen 2013). I tjugoprocent av alla lagföringsbeslut var målsägande en person mellan 15-20 år, även om ungdomarna utgör åtta procent av Sveriges befolkning som kan bli lagförda för brott. Däremot är det en liten andel av ungdomarna som står för den största delen av ungdomsbrottsligheten. Manliga ungdomar är överrepresenterade, 2019 blev 17 074 män lagförda för brott, däremot lagfördes endast 3577 kvinnor (Brå 2021). Socialstyrelsen (2013) skriver att större delen av de ungdomarna som begår brott gör det endast under ungdomsåren. Konsekvenserna av ungdomarnas handlingar resulterar i att det blir svårare att komma ut på arbetsmarknaden. Därför blir det relevant att hitta metoder som bryter utanförskapet, även om det är en utmanande process (Socialstyrelsen 2013).

Antal lagförda ungdomar minskade under 2010-talet, från 28 963 lagföringsbeslut 2010 till 18 176 lagföringsbeslut 2016. Därefter ökade antalet lagförda ungdomar och 2019 var det 20 651 ungdomar som blev lagförda för brott (Brå 2021). Det kan vara problematiskt att använda kriminalstatistik för att mäta omfattningen på ungdomsbrottsligheten då kriminalstatistiken inte visar en korrekt bild av hur ungdomsbrottsligheten ser ut i samhället, vilket beror på att kriminalstatistiken endast visar dem som blivit dömda (Estrada 2017; Socialstyrelsen 2013). I en skolundersökning av Brottsförebyggande rådet (2020) uppgav 52 procent av eleverna i årskurs nio att de hade begått en brottslig handling det senaste året. Resultatet utgör inte någon större skillnad jämfört med de två senaste undersökningarna som utfördes 2015 och 2017 (Brå 2020).

I en debattartikel i *Forskning & Framsteg* menar Henrik Tham & Felipe Estrada (2021) att politikernas förslag om att ta bort straffreduktionen för ungdomar, mellan 18-20 där minimistraffet är över ett års fängelse, inte har någon förankring i forskning. Enligt författarna kommer förslaget istället öka återfallsrisken. Felipe Estrada (2017) menar att diskursen inom både socialpolitiken och kriminalpolitiken har förändrats, från en syn där

förövaren till viss del kan ses som ett offer, till att förövaren är en ondskefull människa som med avsikt begår brott.

Brottsförebyggande rådet (2009) beskriver att ungdomsbrottslighet kategoriseras som en “multideterminerad företeelse”, vilket innebär att risk- och skyddsfaktorer samspelar och minskar eller ökar risken för att ungdomen ska begå brottsliga handlingar (Lee et al. 2012; Lee & Villagrana 2015; Liu & Miller 2020; Stouthamer-Loeber et al. 2002; Pardini et al. 2012; Van der Laan et al. 2010). Vidare visar forskning att skyddsfaktorer har en påverkan på riskfaktorer (Fagan et al. 2007; Hanniball et al 2021; Lamari-Fisher & Bond 2020; Jolliffe et al. 2016; Liu & Miller 2019;; Pardini et al. 2012; Sparks et al. 2021). Det finns forskning som beskriver att risk- och skyddsfaktorer kan påverka flickor och pojkar på olika sätt, till exempel att pojkar har större problem med självkontroll än flickor, eller att “*Parental monitoring*”, det vill säga hur föräldrar övervakar sina barn, har en större effekt på flickor än pojkar (Daigle, Cullen & Wright 2007; Fagan et al. 2007; Hart et al. 2007; Liu & Miller 2020).

Estrada och Flyghed (2017) menar att en vanlig definition på brott är utifrån ett legalistiskt perspektiv, där ett brott beskrivs som en handling som bryter mot lagstiftningen. Författarna definierar begreppet ungdomsbrottslighet som människor i åldern 15-20 som begått ett brott som finns i brottsbalken. Vi använder samma begrepp men inriktar oss på manliga ungdomar.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att förstå socionomers syn på faktorer som leder till och förhindrar att unga män begår brott.

- Vilka faktorer upplever socionomerna leder till att unga män begår brott?
- Vilka faktorer upplever socionomerna förhindrar unga män att begå brott?

1.3 Arbetsfördelning

Första steget var att göra ett kontrakt med våra ambitioner, hur mycket tid som skulle avsättas varje dag och att vi skulle ha en öppen och ärlig kommunikation mellan oss där vi kunde ge varandra konstruktiv feedback. Vi bor 15 mil från varandra och därför har vi samtalat varje dag om dagens mål och bollat idéer med varandra. Då våra vardagar har sett annorlunda ut har vi kunnat arbeta till viss del samtidigt men det har även skett vid olika tidpunkter. Vi har därför till viss del delat upp arbetet mellan oss, men har även gått igenom det tillsammans efteråt. När vi började med uppsatsen så märkte vi att ett bra tillvägagångssätt var att kommunicera med varandra på morgonen och sätta dagliga mål som vi ska göra under dagen. Detta har hjälpt oss mycket att komma igång, arbeta effektivt och strukturerat.

2. Kunskapsläge

I detta kapitel kommer vi att presentera forskning om faktorer som påverkar och förhindrar unga män att begå brott. Vi kommer inledningsvis presentera litteratursökningen för att därefter problematisera forskningen om ungdomsbrottslighet. Avslutningsvis kommer vi presentera kunskapsläget under två huvudrubriker, vilka är *riskfaktorer* och *skyddsfaktorer*.

Den internationella termen för ungdomsbrottslighet är "*juvenile delinquency*" och i forskning undersöks ungdomsbrottslighet som till exempel ungdomar i åldern 14-18 (se Hart et al. 2007), 11-21 (Jacobsen & Zaatut 2022), 15-19 (Björkenstam et al. 2011) eller 12-16 (Rocca, Verde & Gatti 2019). Dessutom undersöks ungdomsbrottslighet på olika sätt i forskning och därmed kategoriseras som till exempel brott riktat mot person, egendomsbrott och brott av ringa karaktär (Lamari-Fisher & Bond 2020), eller våldsamma brottshandlingar och brottshandlingar utan våld (Assink et al 2015; Hart et al. 2007; Hoeve et al. 2009; Liu & Miller 2020). I en studie om ungdomsbrottslingar som begått sexualbrott menar Amanda M. Fanniff et al. (2017) att deras slutsats att det inte är någon större skillnad på riskfaktorer eller återfallsfrekvens hos ungdomar som begår sexualbrott jämfört med ungdomar som begår andra typer av brott. Författarna menar att föreställningar om ungdomsbrottslingar som begått sexualbrott sällan är förankrad i forskning. Mark Assink et al. (2015) valde bort ungdomar

som begått sexualbrott i deras med motivering att sexualbrott kan förklaras med specifika faktorer som skiljer sig från andra brott).

Enligt forskning har risk- och skyddsfaktorer varierande effekt om ungdomar begår brott eller inte (Lee et al 2012; Lee & Villagrana 2015; Liu & Miller 2020; Stouthamer-Loeber et al. 2002; Van der Laan et al. 2010). En faktor kan vara en risk, eller ett skydd beroende på faktorn, till exempel är en gynnsam relation med en förälder en skyddsfaktor, medan en ogynnsam relation med föräldrar är en riskfaktor (Jacobsen & Zaatut 2022; Petrosino, Derzon & Lavenberg 2009). Både risk- och skyddsfaktorer är något som minskar eller ökar över tid (Van der laan 2019).

2.1 Litteratursökning

Vårt första steg var att undersöka ungdomsbrottslighet genom att läsa in och bekanta oss på området med hjälp av forskning och relevant litteratur. Vi har sökt efter avhandlingar i databasen Libris och vetenskapliga artiklar i LUBsearch. Dessutom har vi använt artiklar och böcker som vi hittat i vetenskapliga artiklars och avhandlingars referenslistor. Alla vetenskapliga artiklar vi använt oss av är peer-reviewed. Våra sökord har varit: *“Ungdomsbrottslighet”*, *“juvenile delinquency”*, *“factors”*, *“risk factors”*, *“protective factors”* och *“young men”*. Sökorden har vi även kombinerat med varandra. Den större delen av forskningen som använts är internationell eftersom vi anser den internationella forskning som mest relevant då både risk- och skyddsfaktorer till ungdomsbrottslighet undersöks, vi har även sökt på svensk forskning men resultatet var begränsad.

2.2 Riskfaktorer

I detta avsnitt presenteras och beskrivs riskfaktorer för att sedan utifrån den tidigare forskningen dela in riskfaktorer till ungdomsbrottslighet under tre rubriker. I den första rubriken redovisar vi forskning gällande ungdomarnas impulsivitet och självkontroll, den

andra rubriken handlar om familjen och i den tredje nämns faktorer som boendeområde, umgänge och missbruk.

Maria P. Molinedo-Quílez (2020) beskriver att begreppet riskfaktor består av individens personliga beteende samt miljömässiga- och sociala faktorer som kan öka sannolikheten till emotionella svårigheter eller normbrytande beteende som leder till brottslighet. James Bonta och Donald Arthur Andrews (2017, s. 44 ff.) skriver om sin modell "The central eight" som de menar summerar den forskning som finns om riskfaktorer. Åtta riskfaktorer för ungdomar och vuxna förklaras. Modellen handlar om en kriminell historia, en positiv syn på kriminalitet, umgänge med andra som har en positiv syn på brottslighet eller begår brott, antisocial personlighet, en familjesituation som inte är gynnsam som exempelvis skilsmässa eller bristande relationer med sina föräldrar, hur ens skol- eller arbetssituation är, användande av droger eller alkohol samt att personen inte har en fritid som är gynnsam (Bonta & Andrews 2017, s. 45).

2.2.1 Impulsivitet och självkontroll

Impulsivitet och individens förmåga att kontrollera sig själv och sina impulser är faktorer som återkommer i forskning och flera författare menar att impulsivitet ökar risken för ungdomar att begå brott (Carroll et al. 2006; Khan 2021; Lee, Moon & Garcia 2020; Wikström & Svensson 2008).

Wanhee Lee, Junseob Moon och Vanessa Garcia (2020, s. 88f) undersöker ungdomars beteendeförändringar och faktorer som leder till brottslighet i en longitudinell studie. Social kontroll och självkontroll anses vara de mest relevanta faktorerna till att unga begår brott. En lägre nivå av självkontroll och begränsad integration i samhället innebär högre risk att begå brott. I Annemaree Carroll et. al (2006) studie om samband mellan impulsivitet och brottslighet undersöks 129 ungdomar och studien visar att ungdomar under 12 år som kan kontrollera sina impulser och inte begå brott blir påverkade av brottsliga ungdomar över 12 år. Ungdomarna under 12 år blir mer impulsiva vilket enligt författarna ökar risken för att begå brott. Carroll et al. (2006) menar att ungdomar med svag psykisk kontroll och hög

impulsivitet har större risk att begå brott innan de fyller 12 år, som även påverkar ungdomarnas utveckling negativt och höjer risken till att begå brott efter att de fyllt 12 år.

Förmågan att kunna kontrollera sina impulser utvecklas i åldern 8-10 år. I den åldern kan föräldrarnas uppfostran och deras stöd till barnen hjälpa till att barnens förmåga att kontrollera sina impulser utvecklas och förbättras, vilket resulterar i att risken till att begå brott senare i livet minskar (Lee, Moon & Garcia 2020). Individens förmåga att kontrollera sig själv påverkar risken till att brottslighet, vilket även påverkar individens liv. Om individen har svårt att kontrollera sig själv påverkas relationerna med föräldrarna, vänner och försämrar integrationen i samhället, vilket höjer risken till kriminalitet (ibid).

Irfat Ara Kahn (2021) undersöker och jämför impulsivitet som riskfaktor hos 20 skolelever och 20 ungdomar på ungdomshem. Ungdomar som begått brott har en större brist att hantera sin impulsivitet jämfört med skoleleverna, vilket var en förklaring till att ungdomarna begick brott. Per-Olof H. Wikström och Robert Svensson (2008) undersöker varför den våldsamma brottsligheten är större bland ungdomar i Storbritannien jämfört med Sverige. Avsaknaden av självkontroll var den största faktorn till att ungdomar begick brott.

Känslomässigt otillfredsställelse från föräldrarna, emotionell instabilitet, stress, osäkerhet och impulsiva tendenser påverkar och leder till antisocialt beteende som höjer risken till brottslighet. Även andra faktorer som socioekonomisk status, uppväxt och familjesituation samt bristande skolgång leder till ungdomsbrottslighet (Khan 2021).

2.2.2 Familjen

Ogynnsamma relationer till familjen och föräldrar är en faktor som kan leda till ungdomsbrottslighet. Bristande föräldraförmåga, uppfostran, omsorgsbrister, föräldrars psykiska hälsa, familjens socioekonomiska situation samt händelser i familjen kan påverka ungdomar till ett brottsligt beteende (Bobbio, Arbach & Illescas 2020; Björkenstam et al. 2011; Hoffman & Dufur 2018; Lantos et al. 2019; Manzoni & Scharzenegger 2019; Simmons et al. 2018; Svensson & Johnson 2022)

En riskfaktor till brottsligt beteende är att ha föräldrar, särskilt mödrar, som inte klarar av sitt föräldraskap (Bobbio, Arbach & Illescas 2020). Ungdomar som har föräldrar med svårigheter att hantera sin föräldraförmåga löper större risk att begå brott (Lee et al. 2012). Emma Björkenstam et al. (2011) skriver att ungdomar mellan 15-19 år som blivit dömda för brott hade föräldrar som i större utsträckning fick sin huvudsakliga inkomst från det sociala välfärdssystemet. Föräldrarna led i större utsträckning av psykisk ohälsa samt missbrukade substanser i större utsträckning jämfört med föräldrar till tonåringar som inte var dömda. Studien visar att den negativa familjesituationen påverkade ungdomarna psykiskt, vilket höjde risken för ungdomarna att begå brott. Ungdomarna som begick brott hade större risk att suicidera jämfört med andra ostraffade ungdomar (Björkenstam et al. 2011). John P. Hoffmann och Mikaela J. Dufur (2018) menar att familjens sociala kapital är en mindre uppmärksammas faktor och att det bör läggas mer fokus på familjens socioekonomiska situation när ungdomsbrottslighet undersöks än till exempel att fokusera på de sociala band ungdomarna har med sina föräldrar. De flesta ungdomar begår brott eftersom det finns svåra socioekonomiska omständigheter i familjen (ibid.).

Andra Wilkinson et al. (2019) undersöker om ungdomar som varit utsatta för *maltreatment*, som innebär bristfällig behandling från sina föräldrar, har att större risk att begå våldsbrott. Författarna menar att det inte framkom någon skillnad gällande *maltreatment* och brottsliga handlingar. Patrik Manzoni och Christian Schwarzenegger (2019) menar att ungdomar som blivit misshandlade av sina föräldrar riskerar i större grad att begå brott själv och att det påverkar ungdomarna senare i livet. Enligt författarna är misshandel från föräldrarna en faktor som tillsammans med andra faktorer ökar risken för brott.

Robert Svensson och Björn Johnson (2022) konstaterar att familjer där den ena föräldern är ensamstående, eller där föräldrarna har en ny partner kan innebära större risk att begå brott än ungdomar som bor med båda biologiska föräldrar. 3838 ungdomar deltog i studien genom att svara på enkäter och studien pågick från 2016-2019. Cortney Simmons et al. (2018) menar att många ungdomar antingen begår brott eftersom de inte har en pappa eller att pappan är för strikt. Enligt författarna (ibid.) är det oftare ungdomar som begår brott och som har en strikt pappa än ungdomar som inte har en pappa alls.

2.2.3 Boendeområde, umgänge och missbruk

Utsatta områden, migration, segregation, brottsligt umgänge och missbruksproblematik är riskfaktorer som kan leda till ungdomsbrottslighet (Bobbio, Arbach & Illescas 2020; Dahlstedt & Lozic 2017; Khan 2018; Rocca et al. 2019; Shong et al. 2019)

Dahlstedt & Lozic (2017) menar att faktorer som ökar risken för att begå brott är bristande infrastruktur, utbildningsmiljö och ett sämre resultat i skolan samt föräldrar med migrationsbakgrund som inte kan hjälpa deras barn i skolan eller som uppmuntrar dem.

Ungdomar som visar ett antisocialt beteende har dessutom en sämre självkontroll samt missbrukar alkohol eller droger och umgås i större utsträckning med kompisar som har ett antisocialt beteende. Dessutom bor de i större utsträckning i områden med högre brottslighet, jämfört med de som inte har ett antisocialt beteende (Bobbio, Arbach & Illescas 2020). Mussarat Jabeen Khan (2018) undersöker 600 ungdomar och menar att ungdomar blir påverkade av sina kompisar både i skolan men även på fritiden, det är en bidragande faktor till att ungdomar känner sig pressade och begår brottsliga handlingar.

Gabriele Rocca, Alfredo Verde och Uberto Gatti (2019) undersöker hur alkohol och cannabis påverkar ungdomsbrottslighet. Urvalet består av ungdomar i åldern 12-16 från 35 länder och studien pågick mellan 2012 till 2019. Författarna menar att det är vanligt med droger och alkohol hos de ungdomar som begår brott. Ungdomarnas användning av cannabis och alkohol var större när ungdomarnas brottsliga beteende ökade. De ungdomar som använt alkohol eller cannabis den senaste månaden hade ett samband med att ungdomarna begått brott. I en annan studie om återfall i brottslighet var det fler återfall i den grupp av ungdomar som var dömda för brott och missbrukade olika former av substanser (van der Put et al. 2014).

Tai Soo Shong, Siti Hajar Abu Bakar och M. Rezaul Islam (2019) skriver i deras kvalitativa studie om 6 ungdomar som undersöks genom en långvarig observation. Studiens fokus var att förstå sambandet mellan fattigdom, ungdomars brottslighet och kriminella beteende. Svåra omständigheter i familjen, misslyckande i skolan och påverkan från vänner är faktorer som leder till utvecklande av brottsligt beteende.

2.3 Skyddsfaktorer

I detta avsnitt presenteras och beskrivs främjande faktorer "*protective factors*" och främjande faktorer "*promotive factors*". Därefter presenteras forskning om skyddsfaktorer i två underrubriker: Familjen och skolan samt ungdomens umgänge och kapacitet.

I forskning förekommer både begreppet *skyddsfaktorer* "*protective factor*" och *främjande faktor* "*promotive factor*". David P. Farrington, Maria M. Ttofi & Alex R. Piquero (2016) beskriver skyddsfaktor som en variabel som kan reducera effekten av en riskfaktor eller minska benägenheten hos människor som befinner sig i riskgrupper att begå brott. Om en variabel är linjärt relaterat till brottslighet så kan den variabeln vara antingen en risk- eller främjande faktor. André M. van der Laan et al. (2019) beskriver att främjande faktorer reducerar risken för att ett problematiskt beteende uppstår medan skyddsfaktorer istället minskar effekten av en riskfaktor. Vidare beskrivs skyddsfaktorer som en underkategori till främjande faktorer (Van der Laan et al. 2019). Begreppet "*academic achievement*" kategoriseras som en skyddsfaktor (Crosnoe, Glasgow Erickson & Dornbusch 2002; Dornbusch 2002; Hart et al. 2007; Lee et al. 2012), som en "*direct protective factor*" (Pardini et al. 2012) och som en främjande faktor (Jolliffe et al. 2016). Debra H. Bernat et al (2012) beskriver en avsaknad av adhd symtom och högt betyg som "*direct protective factors*". Det som Debra H. Bernat et al. (2012) beskriver, är vad David P. Farrington, Maria M. Ttofi och Alex R. Piquero (2016) skulle beskriva som en främjande faktor. Begreppen skyddsfaktor och främjande faktor används på olika sätt och därmed väljer vi att enbart använda begreppet skyddsfaktorer i denna uppsats.

2.3.1 Familjen och skolan

Forskning visar att såväl familjen som skolan är två relevanta skyddsfaktorer. I en systematisk litteraturgranskning undersöker Anthony Petrosino, James Derzon och Julia Lavenberg (2009) familjens roll som skyddsfaktor mot brottslighet. Författarna menar att familjen kan fungera som en skyddsfaktor, däremot träder familjen som skyddsfaktor oftast fram i samband med motgångar. Författarna menar att familjen är en komplex faktor som

uppnår sin fulla potential i samverkan med andra skyddsfaktorer. I en meta-analys undersöker Machteld Hoeve et al. (2009) sambandet mellan “*parental monitoring*”, som innebär i vilken grad föräldrar har koll på sina barn och vilka barnen umgås med, och ungdomsbrottslighet. Författarna beskriver att en fungerande relation med sin förälder kan verka som en skyddsfaktor. Forskning visar att föräldrar som har koll på vad sina barn gör och vilka de umgås med är en skyddsfaktor mot ungdomsbrottslighet (Liu & Miller 2020; Lee et al. 2012; Nilsson 2017). Dessutom minskar föräldrar som har koll på sina barn risken för pojkar att utveckla ett risktagande sexuellt beteende, vilket i sin tur minskar risken för att använda alkohol och substanser och för problem i skolan (Lohman & Billings 2008).

Eva-Lotta Nilsson (2017) undersöker “*parental monitoring*” i sin avhandling och menar att föräldrar som har koll på vad sina barn gör är en skyddsfaktor mot att ungdomar vistas i kriminella miljöer eller begå brott. Föräldrar som redan tidigt har koll på sina barn innebär dels en minskad risk för ungdomarna att umgås med kompisar som har ett antisocialt beteende och dels minskas risken för ungdomarna att använda stor mängd alkohol eller narkotika under tonåren (Nilsson 2017). Forskning visar att andra skyddsfaktorer är föräldrar som sätter krav på sina barn (Hart et al. 2007), stöd från föräldrar (Lamari-Fisher & Bond 2020), en god kvalitet på relationen mellan ungdomen och föräldrarna (Batz & Widom 2019; Crosnoe, Glasgow Ericksson & Dornbusch 2002) och relationen mellan ungdomen och en av sina föräldrar (Jacobsen & Zaatut 2002). Familjen anses som en skyddsfaktor när ungdomen får stöd och har en gynnsam relation med föräldrarna (Van der Laan et al. 2010; Simões, Matos & Batista-Foguet 2008).

Forskning visar att skolan på flera sätt fungerar som en skyddsfaktor. Ungdomar som har bra betyg i skolan har en lägre sannolikhet till att begå brott (Bernat et al. 2012; Hart et al. 2007). Ungdomar med en högre grad av akademiska prestation kan verka som en skyddsfaktor och därmed minska risken att begå brott (Jolliffe et al. 2016; Lee et al. 2012; Van der Laan 2009). Ungdomar som har anknytning till skolan, vilket innebär att känna tillhörighet till skolan, ha en relation med människor i skolan, känna sig trygg i skolan och där det finns en känsla av att lärarna bryr sig om ungdomen är en skyddsfaktor (Wilkinson et al. 2019). Tillfredsställelse i skolan och klasskamrater kan fungera som en skyddsfaktor (Crosnoe, Glasgow Erickson & Dornbusch 2002; Liu & Miller 2020). Ungdomar med en positiv och nära relation till lärare är en skyddsfaktor (Simões, Matos & Batista-Foguet 2008). Dessutom finns det forskning

som även visar att vuxen i sin närhet som bryr sig, eller att det finns prosociala vuxna är skyddsfaktorer (Barnes-Lee & Campbell 2020; Hart et al. 2007).

2.3.2 Ungdomens umgänge samt egna kapacitet

Forskning visar att ungdomar som umgås med kompisar som inte har ett antisocialt eller brottsligt beteende är en skyddsfaktor (Bernat et al. 2012; Jolliffe et al. 2016; Pardini et al. 2012; Simões, Matos & Batista-foguet 2008). Ungdomar som umgås med prosociala kompisar har en minskad risk att återfalla i brott (Dick et al. 2019; Williams et al. 2017). Glenn D. Walters undersöker prosociala kompisar som en skydds-, främjande- och riskfaktor. I studien visar resultatet att umgänge med prosociala kompisar kan ha en skyddseffekt mot att använda droger och egendomsbrott. Prosociala kompisar kan även verka som skyddsfaktor genom att reducera risken för olika former av beteendeproblem (Walters 2020). Ungdomar med starkare anknytning till skolan och svagare anknytning till kompisar som begår brott har själva en lägre risk att begå brott (Liu & Miller 2020).

I meta-analys på longitudinella studier undersöker Maria M. Ttofi et al. (2016) intelligens som skyddsfaktor. Författarna menar att de ser intelligens som en skyddsfaktor i de grupper där ungdomar löper en större risk att begå brott. Abigail B. Williams et al. (2017) undersöker skyddsfaktorer i en longitudinell studie där urvalet är afroamerikanska tonåringar som begått brott. För varje år äldre som ungdomarna blev, minskade risken att återfalla i brott med elva procent, det vill säga att bara åldras innebar en lägre risk att begå brott. Författarna menar att förmågan att kunna kontrollera sin impulsivitet innebar en minskning av risken att återfalla i brott med 48 procent, däremot så saknade 85% av ungdomarna förmågan att kontrollera sin impulsivitet (Williams et al. 2017). Det finns forskning som beskriver att ungdomar utan ADHD symtom, avsaknad av depression eller ångest är en skyddsfaktor (Bernat et al. 2012). En låg nivå av hyperaktivitet ses som en skyddsfaktor (Jolliffe et al. 2016). När ungdomar kan kontrollera sitt humör innebär det en minskad sannolikhet för att begå brott (Van der Laan 2010). Ungdomars positiva attityder till skolan (Jolliffe et al. 2016) och att ha en negativ attityd till att begå brottsliga handlingar (Pardini et al. 2012) minskar risken att begå brott.

Livstillfredsställelse kan fungera som en skyddsfaktor, särskilt när ungdomarna redan har riskfaktorer (Hanniball et al. 2021). Lauren A. Sparks et al. (2021) menar att hopp kan fungera som en skyddsfaktor till att inte begå brott. Författarna skriver att de observerade effekt hos de ungdomar som gick i sjätte klass, däremot observerades ingen effekt hos ungdomarna som gick i nionde klass. Det finns forskning som tyder på att ungdomar som har en högre kognitiv förmåga har en viss skyddseffekt mot att begå brottsliga handlingar (Hinnant & Forman-Alberti 2018).

Det finns olika resultat från forskning om fritidsaktiviteter ses som en skyddsfaktor eller inte. Att ha en meningsfull eller funktionell fritid kan fungera som en skyddsfaktor mot riskfaktorerna (Hoge, Andrews & Leschied 1996). Andrew M. Guest och Nick McRee (2009) menar att det inte är själva fritidsaktiviteten i sig som minskar risken för depression eller brottslighet. Det är innehållet i aktiviteten som är relevant, det vill säga att fritidsaktiviteten är positiv och innehåller meningsfullhet för att fritidsaktiviteten ska vara effektiv. Joseph L. Mahoney, Håkan Stattin och David Magnusson (2001) undersöker om fritidsgårdar har skyddseffekt mot brottsligt beteende. Författarna resonerar på ett liknande sätt som Andrew M. Guest och Nick McRee (2009) och menar att det är innehållet i aktiviteten som avgör om fritidsaktiviteten kan ses som en skyddsfaktor. Jodi M. Burton och Lisa A. Marshall (2005) observerade inget samband mellan fritidsaktiviteter och att det skulle fungera som en skyddsfaktor hos ungdomar som har en risk för att begå brott. I en studie undersöker Heather M. Farineau och Lenore M. Mcwey (2011) sambandet mellan fritidsaktiviteter och brottslighet hos tonåringar som befinner sig inom det så kallade "*Foster care system*". Resultatet visar att pojkar som engagerar sig i fritidsaktiviteter på fritiden begick mer brott och att fritidsaktiviteten inte var en skyddsfaktor. Margo Gardner, Jodie Roth och Jeanne Brooks-Gunn (2009) undersöker ungdomar som deltar i sportaktiviteter på sin fritid och om det är en faktor till ungdomsbrottslighet. Författarna skriver att pojkarna som var engagerad i sportaktiviteter på fritiden begick mer brott. I en meta-analys undersöker Anouk Spruit et al. (2016) om det finns något samband mellan sportaktiviteter på fritiden och ungdomsbrottslighet. Författarna skriver att några få studier antydde att det kan finnas ett samband mellan att sportaktiviteter kan verka som skyddsfaktor så observerade författarna varken någon ökning eller minskning av brottsligheten.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer Travis Hirschis teori om sociala band och Albert Banduras teori om social inlärning att presenteras. Travis Hirschis teori intresserar sig för varför människor inte begår brott. Människor som integreras i samhället och utvecklar starka sociala band begår sannolikt inte brott. När dessa sociala band bryts eller är svaga ökar det risken för att individen begår brott (Hirschi 2002). Därmed blir det en teori som är användbar för att analysera risk- och skyddsfaktorer. Albert Banduras (1977) teori om social inlärning förklarar människors beteende genom att inlärning sker. Banduras teori är användbar för att kunna analysera och förklara hur människor lär in risk- och skyddsfaktorer. Utifrån Hirschi och Bandura blir det två teorier som kan användas för att bredda vår analys.

3.1 Travis Hirschis teori om sociala band

Teorin om sociala band tillhör kontrollteorier där en utgångspunkt är att det finns en anledning till att människor begår brott när deras sociala band till samhället är trasigt eller svagt (Hirschi 2002, s. 16 f.). Jonas Ring (2017, s. 94 f.) tolkar Hirschis teori och beskriver att människor som har starka sociala band inte kommer att utveckla ett antisocialt beteende, antisocialt beteende är ett beteende som inte behöver läras in. Ring (2017, s. 94 f) menar att risken att begå brott minskar när en människa har en stark anknytning med kompisar eller föräldrar, även om föräldrarna eller kompisarna begår brottsliga handlingar.

Det finns fyra centrala begrepp: *anknytning*, *åtagande*, *delaktighet* och *övertygelse*. En människa som har en anknytning till något av de fyra banden har större sannolikhet att utveckla de andra sociala banden (Hirschi 2002, s. 27). Anknytning är individens relationer till andra människor i samhället. Åtagande är det målet som individer har, att vara framgångsrik i samhället. Involvering innebär att individen har sysselsättning och engagerar sig aktiviteter. Övertygelse innebär att individen anser att samhällets regler är moraliskt rätt att leva efter (Hirschi 2002, s. 16 ff.). Lin Liu och Susan L. Miller (2020) tolkar Hirschis teori och menar att det sociala bandet till samhället, internalisering av samhällets normer och att

bli en del av samhället kommer med större sannolikhet innebära att inte begå brottsliga handlingar. En vanlig kritik är att teorin inte gör skillnad på de olika sociala banden (ibid.).

3.1.1 Anknytning

Hirschi (2002, s. 16 f.) beskriver att människan är en social varelse med moral där normer, samvete och självkontroll formas och utvecklas i gemenskap med andra människor. Avvikande beteende är ett resultat av att de sociala banden bryts och att människan därmed inte internaliserar normer och värderingar. Hirschi (2002, s. 30) skriver att ett barn som respekterar sina föräldrar och andra vuxna kommer att följa de regler som föräldrarna eller andra vuxna sätter upp för barnet. Med ordet respekt menar Hirschi ett socialt band där det finns såväl kärlek som rädsla. Ett socialt band mellan barn och föräldrar innebär en större sannolikhet att barnet internaliserar regler i samhället och därmed lyckas utveckla sitt samvete och självkontroll (Hirschi 2002, s. 86 f.).

3.1.2 Åtagande

En människa investerar i sig själv och bygger därmed upp sitt liv genom att till exempel gå en utbildning eller starta ett företag. När människan har investerat i sig själv så kommer det resultera i att individen överväger konsekvenser av sina handlingar när individen funderar på att begå ett brott. Människan är rationell varelse och att begå brott är en medveten handling. Människan lever ett konventionellt liv där han eller hon tillsammans med andra anpassar sig efter samhällets normer på grund av de sociala banden som människan har till samhället och andra människor (Hirschi 2002, s. 20 f.).

3.1.3 Delaktighet

Hirschi (2002, s. 21 f.) beskriver att människor som har meningsfulla vardagliga aktiviteter som till exempel skola eller arbete inte kommer ha tid till att begå brott. Människor behöver engagera sig i konventionella aktiviteter då det är genom dessa aktiviteter som människan

formar de sociala banden som gör att människan lever ett liv utan att begå brott. När människor inte använder sin tid eller energi på ett konstruktivt sätt kan det användas för att begå brott (Hirschi 2002, s. 21 f.).

3.1.4 Övertygelse

Hirschi (2002, s. 23 ff.) beskriver att människor i samhället har format gemensamma normer och värden som blir ett värdesystem. Den som agerar med ett avvikande beteende gör ett övertramp mot detta värdesystem. Individerna är medvetna om reglerna i samhället och därmed gör ett aktivt val att begå brott. En fundamental fråga är varför vissa människor begår brott, trots vetskapen om att det är fel. Hirschi (2002, s. 23 ff.) menar att det finns två olika perspektiv. För det första innebär det att om de andra tre banden brister så blir övertygelsen bara ord och har därmed inget värde, vilket blir anledningen till att personen begår brott. För det andra innebär det att den som har ett avvikande beteendet rationaliserar sina handlingar även om individen fortfarande tror på reglerna. En förklaringsmodell är att desto mer människor tror på de konventionella reglerna, desto mer sannolik är det att han följer dem. Det är frånvaron av både normer och övertygelse som ligger till grund för att brott begås (Hirschi 2002, s. 23 ff.).

3.2 Albert Banduras teori om social inlärning

Bandura (1977, s. 10 ff.) skriver att inlärning sker genom att interagera med andra människor och observera dem, beteendet blir därmed en produkt av inlärningen. Genom att observera andra individer kan människan lagra erfarenheten och använda den i ett senare skede i livet. Människor lär även in genom att de får responser och därmed direkta konsekvenser av deras egna handlingar och beteenden. Hur ett beteende lärs in är komplext och påverkas därmed av flera faktorer (1977, s. 10 ff.). Bandura menar att även biologiska faktorer finns och påverkar en människa, men att det inte är hela förklaringen till ett beteende. Människor är kognitiva tänkande varelser, även om människan påverkas av sin miljö och förstärkningar av sitt beteende. Människan kan föreställa sig vilka konsekvenser deras handlingar leder till, vilket

tillsammans med tidigare erfarenheter blir motivationsfaktorer till handlingar (Bandura 1977, s. 16 ff.).

3.2.1 Reciprokal determinism

Begreppet "*reciprokal determinism*" innebär att det ständigt sker en ömsesidig växelverkan mellan den kognitiva förmågan, beteende och miljön som samspelar med varandra (Bandura 1977, 194 f.). För att förstå Banduras resonemang är det viktigt att lägga tyngdpunkten på ömsesidigheten i reciprokal determinism. Bandura (1977, s. 195) ger förtydligande exempel där det första handlar om att människor har förväntningar på situationer, och dessa förväntningar kommer att påverka beteendet. Resultatet av beteendet kommer i sin tur att påverka förväntningar som individen har. Den andra typen av resonemang som Bandura exemplifierar är att böcker påverkar inte människor förrän människan läser boken och en människa bränner sig på elden först när människan rör elden. Dessutom menar Bandura att en människa som är tyst inte kan förändra en situation, däremot kan en människa som pratar påverka en situation och därmed andra människor (Bandura 1977, s. 195).

3.2.2 Modellinläring

En stor del av människans inläring sker genom modellinläring. Människor lär in genom modeller, vilket innebär att se hur andra människor beter sig för att sedan lagra denna information och använda den som en handledning för sig själv i framtida situationer. Genom modellinläring kan människor se vilka konsekvenser andra människors beteende orsakat och därför behöver de själva inte begå samma misstag då informationen redan finns om konsekvenserna. Det är genom att använda den kognitiva förmågan människan kan analysera det som han eller hon lär sig och använda den erfarenheten framöver, vilket därmed innebär att människan inte behöver begå samma misstag som modellen gjorde (Bandura, 1977, s. 22 ff.).

Bandura (1977, s. 24 f.) menar att observationsinläring innehåller fyra delprocesser: "*attentional process*", "*retention process*", "*motor reproduction process*" och "*motivational*

process". I *attentional process* behöver den som observerar vara medveten om vad som sker och uppmärksamma det som modellen gör. Det är både karaktären hos den som observerar som modellens handlingar som påverkar inläringen av beteendet. Dessutom kommer de personer som individen ofta umgås med särskilt påverka vilka beteenden som lärs in. I vilken grad ett beteende lärs in från en modell skiljer sig åt markant, vilket delvis beror på engagemang och mellanmännsliga interaktioner mellan observatör och modell samt observatörens förmåga att bearbeta och ta in information (Bandura 1977, s. 24 f.). *Retention process* innebär att människan måste kunna ha förmågan att minnas och kunna skapa symboler för att använda sina tidigare lärda erfarenheter i nya situationer. (Bandura 1977, s. 25 f.). Bandura beskriver två representationssystem vilka handlar om att kunna behålla och fantasera om inläringen samt att kunna verbalisera den. Människor repeterar och föreställer sig själva ett beteende, vilket stärker inläringen. *Motor reproduction process* innebär att förvandla de symboler som skapats till konkret information, vilket görs genom människans kognitiva förmåga och därmed blir informationen förståelig. För en människa som har kognitiva svårigheter kommer beteendet vara svårare att lära in. Om en människa har svårt för det kognitiva kommer det bli svårare att lära in beteendet. *Motivational process* handlar om att människor är mer benägna att lära in beteenden som har positiva konsekvenser snarare än negativa konsekvenser (Bandura 1977, s. 27 ff.).

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi att presentera och diskutera våra metodologiska överväganden och tillvägagångssätt. Vi kommer att börja med att introducera metodval och urval för att därefter problematisera genomförandet av studien. Analysmetoden kommer att presenteras för att sedan diskutera förtjänster och begränsningar med semistrukturerad intervju. Avslutningsvis kommer tillförlitligheten i vår studie att diskuteras.

4.1 Metodval

Syftet i studien är att förstå socionomers syn på vilka faktorer som leder till och förhindrar att unga män begår brott. Studien baseras på semistrukturerade intervjuer där respondenterna var socionomer som har arbetat, eller arbetar med unga män i åldern 15-20 som begått brott. Göran Ahrne och Peter Svensson (2019 s. 10) menar att kvalitativa metoder är användbara när det gäller att söka kunskap om samhället och fenomen som människors känsloliv, tankeverksamhet eller erfarenheter. Intervju är en lämplig metod för att få samla in bred och detaljerad information från människor och därmed få tillgång till deras erfarenheter om ett specifikt fenomen (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2019, s. 53). Vi ansåg att semistrukturerade intervjuer var ett lämpligt alternativ då vi ville ha en flexibel metod för att få höra socionomernas erfarenheter. Vi var ute efter att få djupa detaljrika svar istället för generella. Med en semistrukturerad intervju finns det en flexibiliteten inom en ram där forskaren har teman som han eller hon vill lyfta upp. Det går att ställa följdfrågor utanför temat om det är något intressant intervjupersonen säger (Bryman 2018, S. 563). I en semistrukturerad intervju finns det en balans där det å ena sidan finns teman och frågor som vi använder oss av för att kunna bibehålla strukturen och för att fråga om det vi undersöker. Å andra sidan finns det en flexibilitet där vi kan ställa följdfrågor och därmed kan få tillgång till intressant information som vi annat hade kunnat missa, istället ville vi vara öppna och lyssna in socionomernas erfarenheter.

4.2 Urval

I detta avsnitt kommer vi att presentera vårt urval och hur det förändrades under uppsatsens process. I ett målstyrt urval finns det *kriteriestyrt urval* som innebär att *analysenheterna* väljs utifrån vissa bedömningsgrunder där syftet är att kunna få svar på forskningsfrågorna. Bryman (2019, s. 498) tolkar Hood som beskriver skillnaden mellan ett *prioriurval* och *villkorliga urvalsprocedurer*. Ett *prioriurval* innebär att det finns kriterier som inte ändras eller utvecklas under processen, däremot är *villkorliga urvalsprocedurer* annorlunda, då kriterierna för urvalet kan förändras under en studie.

Från början hade vi tre kriterier:

- Socionom och arbetade inom socialtjänsten.
- Arbetat i minst ett års tid.
- Arbetar eller arbetat med unga män som är 15 till 20 år och som har begått brott.

Vi skrev ett inlägg i en grupp på Facebook som består av 20 000 medlemmar som är socionomer eller socionomstudenter. Vi fann en respondent som intervjuades över telefon, som sedan spelades in och transkriberades. Därefter hade vi problem med att få tag på nya intervjupersoner, vilket innebar att vi valde att kontakta flera kommuner i Halland och Skåne via mail och telefon. Vi kontaktade även människor vi känner för att se om de kunde hjälpa oss vidare till personer att intervjua. Vi fick inte tag på någon ny respondent och därför valde vi att kontakta personen som vi hade intervjuat för att se om den personen kunde hjälpa och tipsa oss om nya människor, så kallat snöbollsurval (Bryman 2018, s. 504). Då vi inte på något sätt lyckades hitta fler respondenter behövde vi redigera våra kriterier där de nya kriterierna istället blev:

- Socionom.
- Arbetat i minst ett års tid.
- Arbetar eller arbetat med unga män som är i 15 till 20 år och som har begått brott.

Därefter publicerades ett nytt inlägg på Facebook där vi hittade fem personer som var socionomer och som arbetar eller arbetat de senaste åren med unga män som begått brott. Intervjupersonerna arbetade inom olika områden som socialtjänsten, frivården, statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem, inom både familjebehandling och socialtjänsten. Förändring från kriteriet socionom på socialtjänsten till socionom överlag innebär vissa svårigheter. Det kan bli svårare att generalisera då vi endast intervjuade sex personer och intervjupersonerna arbetar inom flera områden där en person arbetar på ett särskilt ungdomshem medan en annan arbetar som socialsekreterare. Å andra sidan får vi intervjua människor som har olika perspektiv som arbetar med de unga männen, därmed är informationen från våra respondenter fortfarande relevant då det kan bidra till ny kunskap.

4.3 Genomförande

Alla sex intervjuer genomfördes på distans, varav en telefonintervju, två intervjuer på zoom och tre intervjuer hölls på teams. Intervjuerna varade i mellan cirka 45-65 minuter. Vi båda deltog på alla sex intervjuer även om vi delade upp transkriberingen efteråt. Vi har hållit kontinuerlig kontakt med varandra och därför kunnat ta del av varandras transkriberingar.

Vi skickade informationsbrev (se bilaga 9.1) till intervjudeltagarna direkt när vi fick kontakt med dem. När intervjun genomfördes så frågade vi först om intervjupersonernas samtycke till att spela in intervjun. Vi läste upp vårt samtyckesbrev (se bilaga 9.3) och berättade för intervjudeltagarna att de när som helst kunde dra tillbaka sitt medgivande, såväl under som efter intervjun. Alla sex respondenter gav samtycke till att intervjun spelades in. Två av intervjudeltagarna ville läsa citat som vi använde från dem innan vi publicerade uppsatsen, de andra fyra respondenterna önskade enbart att vi skickade uppsatsen till dem efter att den var godkänd. Två dagar innan inlämning för uppsatsen kontaktade vi de två intervjudeltagarna som fick läsa hela resultatkapitlet. De hade inte något att tillägga och godkände citaten vi skriver i analysen.

Bryman (2018, s. 577) menar att en intervju bör spelas in eftersom det annars finns en risk att man som intervjuare blir ofokuserad då den som intervjuar behöver lyssna på intervjudeltagaren och samtidigt anteckna det som intervjupersonen säger. Däremot tar det lång tid att transkribera och det blir många sidor med text (Bryman 2018, s. 579 f.). När vi skulle transkribera märkte vi att det tar många timmar att transkribera en intervju och hur viktigt det är att vara noggrann med transkriberingen eftersom ett endaste ord som blir fel kan förändra en hel mening. Alla sex intervjuer transkriberades ordagrant. Ulla Eriksson-Zetterquist och Göran Ahrne (2018, s. 51) menar det finns en risk att en person framställs på ett sätt som inte är rättvist och därmed kan språket behöver justeras, däremot så får det inte ändras så mycket att intervjupersonen inte kan känna igen det han eller hon sagt. När vi har skrivit citat så har vi i största möjliga mån försökt att inte ändra på citatet, samtidigt har ord som till exempel "öhh" eller ord där det blivit svårt att hänga med i läsning justerats.

Bryman (2018, s. 561 ff.) beskriver tips inför intervjun där han bland annat menar att intervjuaren inte ska ställa frågor som är ledande och att en intervju bör genomföras i en lugn miljö. Vi har valt att inspireras av Bryman för att utforma vår intervjuguide och för att vara så förberedda vi kunde inför intervjun. Till exempel var det en av respondenterna som erbjöd att bli intervjuad i bilen på väg till sitt arbete. Istället tackade vi nej och föreslog att vi kunde ha intervjun veckan därpå för att intervjun skulle kunna ske på ett mer avslappnat sätt. Vårt syfte har varit att ställa öppna frågor. Dessutom ville vi inte påverka intervjupersonerna i någon riktning, i stället ville vi vara öppna och lyssna in socionomernas erfarenheter. I början av intervjuguiden skrev vi inlednings aspekter som var viktiga att nämna och vi strukturerade intervjuguiden utifrån frågeställningarna i vår uppsats, nämligen risk- och skyddsfaktorer kring ungdomsbrottslighet. För varje intervju som genomfördes blev vi som intervjuare bekvämare med att intervju. Därför finns det även en risk att kvaliteten i första och sista intervjun skiljer sig åt.

4.4 Analysmetod

En tematisk analys är en lämplig metod när det finns ett intresse av att analysera vad människor beskriver (Rennstam & Wästerfors 2015b, s. 59). Vi ansåg därmed att en tematisk analys var den analysform som var mest användbar för oss. Första steget var att spela in och transkribera intervjuerna. Därefter läste vi transkriberingarna och bekantade oss med vårt material, något som Rennstam och Wästerfors (2015a, s. 220 f.; 2015b, s. 81 ff.) menar är det första steget för att få ordning på sitt material.

Rennstam och Wästerfors (2015a, s. 220 ff.) beskriver analysprocessen utifrån tre begrepp: *sortera*, *reducera* och *argumentera*. Sortera innebär att ordna och strukturera det material som samlats in, lyckas man med att sorteringen blir materialet överskådligt och lättare att hantera. Rennstam och Wästerfors (2015a, s. 220) menar att strukturering av materialet grundar sig i de teorival som studenten eller forskaren har med sig in i analysarbetet. När det är dags att *reducera* finns inte möjligheten att få med sig allt material då det är så stora mängder, om processen med reducering går väl ökas chansen för att studenten eller forskaren kan visa ett material som är relevant och kan visa något konkret. Argumentera innebär att

författaren presenterar resultatet genom att involvera teori och andra forskares bidrag och även argumenterar för sin presentation av analysen.

Vår analysprocess har skett med stöd utifrån de steg som Rennstam och Wästerfors beskriver. Inledningsvis reducerades materialet. Det vill säga att vi valde det som var mest relevant med tanke på våra två frågeställningar. Efter varje intervju bekantade vi oss med materialet så att vi kunde sortera och reducera genom att använda olika färger. Det som gav svar på våra frågeställningar i varje intervju markerades med färgen gult. Det som ansågs vara av intresse men som inte var helt relevant med studien markerades med blått, och citat som upplevdes relevanta och användbara markerades med rött. På detta sätt kunde materialet reduceras där det som ansågs mest relevant av deras erfarenhet av faktorer kodas svar och få fram det som var mest relevant gällande deras erfarenheter av faktorer som påverkar eller förhindrar att unga män begår brott.

Materialet kodades genom att markera svaren från socionomerna med olika färger och konstruera två huvudrubriker som var relevanta med tanke på våra två frågeställningar i uppsatsen. Nämligen faktorer som påverkar unga män att begå brott - riskfaktorer, och faktorer som förhindrar unga män att begå brott - skyddsfaktorer. Huvudrubrikerna risk- och skyddsfaktorer som är våra två teman konstruerades utifrån tidigare forskning kring ungdomsbrottslighet som vi hänvisat till i kunskapsläget. Vi kodade i ett word dokument där socionomernas svar delades in i underrubriker och som vi kunde fylla på under processens gång. De mest nämnda och återkommande risk- och skyddsfaktorer som flest eller samtliga socionomer nämnde delades i underrubriker, till exempel om de flesta eller samtliga socionomer nämnde familjen som en riskfaktor analyserades detta genom att skriva en underrubrik om familjen under huvudrubriken riskfaktorer där socionomernas svar presenteras. Detta betyder att vi i första hand analyserade socionomernas svar induktivt genom att koda materialet och svaren enligt våra två teman, vi analyserade återkommande faktorer som samtliga eller de flesta socionomer nämnde vilket kallas för induktion. Vidare analyserade vi socionomernas svar, till exempel familjen som riskfaktor genom att jämföra svaren från socionomerna med hjälp av tidigare forskning och teorier, vilket kallas för deduktion (Svensson, 2015, s. 218). Vår analys består alltså av induktiva slutsatser eftersom vi analyserade återkommande faktorer som socionomerna nämnde men även deduktiva slutsatser då vi resonerade kring svaren från socionomerna med stöd i tidigare forskning och

två teorier. Eftersom vår analys genomfördes både induktiv och deduktiv kan vi konstatera att det innebär ett växelspel och en kombination av induktion samt deduktion vilket kallas för abduktion (Bryman 2017, s. 478; Svensson 2015, 219).

4.5 Metodens förtjänster och begränsningar

I detta avsnitt kommer vi att resonera kring för- och nackdelar med en semistrukturerad intervju. Det finns flera fördelar med att använda en kvalitativ intervju som metod. Bryman (2018, s. 561 f.) menar att intervjuer är en flexibel metod där det respondenten kan prata fritt och det finns möjlighet till innehållsrika och detaljerade svar. Därmed går det att höra sacionomernas perspektiv utifrån deras erfarenheter samtidigt som det går att få innehållsrik information. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 42) menar att en styrka med intervjuer är att det finns möjlighet att få fram kunskap, vilket inte är möjligt på samma sätt jämfört med till exempel enkät. Även om sex intervjuer är ett för litet material för att bli representativt går det att få fram ett material som inte är präglad av människors åsikter och som är självständigt i förhållande mellan varandra. För att få fram ett material når *mättnad*, det vill säga som är representativt behövs däremot mellan 10-15 intervjuer (Eriksson-Zetterquest & Ahrne 2015, s.42). Med våra sex intervjuer kan vi inte påstå att vi har nått mättnad och kan generalisera, däremot har vi ändå fått fram ett material där de sex intervjupersonerna är åtskilda från varandra då de inte arbetar för samma arbetsgivare eller bor nära varandra. Därmed kan vi ändå säga att det är sannolikt att materialet inte består av en åsikt som intervjupersonerna konstruerat tillsammans, istället är det deras egna erfarenheter och tankar som framkommer, som är oberoende av varandra.

Det finns flera begränsningar med intervjuer. Intervjuer sker i en specifik kontext och därför vet forskaren eller studenten inte om det som framkommer i intervjun verkligen är på det sätt som det intervjupersonen berättar. Dessutom blir materialet som forskaren eller studenten samlar in begränsad då det är intervjupersonens perspektiv som framkommer. Ett sätt är att kombinera intervjuer med andra metoder till exempel dokumentstudie (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 53). En annan begränsning är att forskaren eller studenten tolkar materialet och därför går det inte att vara säker på att den tolkningen som görs är på det sätt som

respondenten menade (ibid.). Eftersom två av deltagarna fick tillgång till vår analys har de haft möjlighet att kunna bekräfta eller dementera de tolkningar som vi gjort. Därmed har vi delvis kunnat kolla av att vår uppfattning stämmer med intervjupersonernas verklighet, vilket det har gjort. Hade vi haft mer tid hade vi utfört en respondentvalidering med alla sex intervjupersoner för att kolla av om vi tolkat på samma sätt som de menade.

4.6 Tillförlitlighet

I det här avsnittet kommer vi att presentera och diskutera tillförlitligheten i vår studie. Vi kommer att utgå från kriteriet tillförlitlighet som Yvonna Lincoln och Egon Gubas (1985) skriver om. Tillförlitlighet består av fyra delkriterier: *Trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *en möjlighet att styrka och konfirmera*.

Trovärdighet är ett sätt att mäta hur trovärdiga resultaten i forskning är, vilket sker genom olika aktiviteter till exempel genom att återkoppla resultatet till respondenterna, så kallat respondentvalidering. Två av intervjupersonerna sa i början av intervjun att de ville ha återkoppling om vi citerar dem. Detta var något vi gjorde men då vi inte hade tillräckligt med tid gjorde vi det enbart på de som efterfrågade det. *Triangulering* är en annan aktivitet som innebär att använda flera metoder eller teoretiska perspektiv (Lincoln & Guba 1985, s. 301, ff.). På grund av den korta tid har det inte funnits möjlighet för triangulering.

Det andra kriteriet överförbarhet handlar om hur användbart studien är i andra kontexter. Kriteriet kan uppfyllas genom att studien har vad författarna kallar för *fylliga beskrivningar* (Se Bryman 2017, s. 468) där andra forskare kan bedöma om det går att överföra till deras kontext (Guba & Lincoln 1985, s. 316). Vi undersöker socialarbetares erfarenheter om faktorer som påverkar och förhindrar att unga män begår brott. Vi har intervjuat sex socionomer som arbetar inom olika verksamheter, vilket vi vet ytterligare begränsar möjligheten till överförbarhet. Vårt resultat styrker tidigare forskning och vi har försökt arbeta med fylliga beskrivningar i analysen för att öka tillförlitligheten i vår studie.

Tredje kriteriet *pålitlighet* handlar om att forskaren eller studenten ska ha ett kritiskt, granskande perspektiv och vara transparent i att presentera processen under studien (Guba & Lincoln 1985, s. 316 ff.). Vi har kritiskt läst igenom, och diskuterat denna uppsats med varandra då vårt mål har varit att vara transparenta. Som ett exempel har vi redovisat problemet med

att inte hitta intervjurespondenter och även resonerat på att det har påverkat studiens överförbarhet. Vi har visat hur vi har gått tillväga, vilka beslut vi har tagit och även presenterat våra bilagor (se kapitel 9) för att andra ska kunna granska oss.

Det sista kriteriet *en möjlighet att styrka och konfirmera* innebär det att forskaren eller studenten ska vara objektiv och visa att resultatet grundar sig i datan som samlats och visa att det är en röd tråd genom studien (Guba & Lincoln 1985, s. 318 ff.). Alan Bryman (2017, s. 467) utvecklar Guba och Lincolns resonemang och menar att forskaren ska ha agerat i god tro under studiens process och att forskaren inte medvetet ska låta sina egna känslor och värderingar påverka processens gång. Bryman (2017, s. 467) skriver att en grundläggande tanke är att det inom den samhällsvetenskapliga världen inte går att vara totalt objektiv. Vi har under processens gång pratat med varandra om vilken förförståelse vi har gällande ungdomsbrottslighet. Vi tänker att ungdomsbrottslighet är ett viktigt ämne för socialt arbete då vår syn är att det är viktigt att arbeta förebyggande. Vi har försökt att inte få fram våra egna åsikter eller tankar i texten, genom att prata och vara kritiska mot varandra. Genom att läsa och skaffa oss kunskap om ämnet finns det ingen förförståelse som vi menar har påverkat studien. Däremot hade vi en tanke om att män begår flest brott, vilket säkert föranledde till att vi valde att studera just unga män, på så sätt kan man säga att vår förförståelse ledde inriktningen av studien. Samtidigt har det inneburit att vi tyckt att det varit kul att skriva uppsatsen, vilket bidragit till att vi spenderat mycket tid på denna uppsats. Vi har arbetat med att våra egna värderingar inte ska påverka till exempel respondenterna och därför har vi ställt öppna frågor.

5. Etiska övervägande

Forskningskravet handlar om att den nytta och kunskap en studie kan bidra till ska vägas mot nackdelar mot enskilda individer som deltar i forskningen (Vetenskapsrådet 2002, s. 5). Från början ville vi undersöka hur unga män som tidigare begått brott upplever eller beskriver risk- och skyddsfaktorer till att de själva begått brott. Efter samråd med vår handledare valde vi att istället undersöka socionomers erfarenheter av risk- och skyddsfaktorer då vi inte kunde

motivera att denna uppsatsen skulle bidra med nytta eller kunskap som var samhällsnyttig när vi vägrade det mot den skada som individerna som deltagit i studien hade kunnat orsakas.

Det finns fyra delkriterier i *individskyddskravet* att ta hänsyn till i forskning, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2002, s. 6). *Informationskravet* innebär att forskaren ska informera vad studien handlar om och berätta för deltagaren i studien att medverkan är frivillig och att deltagaren kan när som helst avbryta sin medverkan i studien (Vetenskapsrådet 2002, s. 7). Vi skickade informationsbrev (se bilaga 9.1) till alla intervjudeltagarna direkt när vi fick kontakt med dem. När intervjun genomfördes så frågade vi först om samtycke till att spela in intervjun. Vi läste upp vårt samtyckesbrev (Se bilaga 9.3) och berättade för intervjudeltagarna att de när som helst kunde dra tillbaka sitt medgivande, såväl under som efter intervjun. Alla sex respondenter gav samtycke till att intervjun spelades in.

Det andra kriteriet *samtyckeskravet* innebär att forskaren ska se till att deltagaren har givit sitt samtycke till att delta i studien. Deltagaren bestämmer själv om sin medverkan i studien och därmed om hen vill avbryta sitt deltagande. Om deltagaren avbryter medverkan ska inte forskaren försöka övertala deltagaren om att fortsätta vara med i studien, och forskaren får inte heller straffa deltagaren för att den avbrutit sitt deltagande (Vetenskapsrådet 2002, s. 9, 10).

Konfidentialitetskravet är det tredje kriteriet som innebär att forskaren och de som arbetar med studien bör upprätta ett kontrakt gällande tystnadsplikt när det gäller etiskt känsliga uppgifter som kan identifiera människor som deltar i studien. Dessutom ska forskaren se till att alla uppgifter hanteras på ett varsamt sätt så att människor utanför studien inte får tag i dessa uppgifter och att människor utanför studien inte känner igen de som deltar i studien när den publicerats (Vetenskapsrådet 2002, s. 12, 13). Vi har Vi har sagt till alla intervjupersoner att de kommer att oidentifieras, vilket vi har gjort genom att benämna dem som Socionom A-F i analysen. Med tanke på att vi hålla intervjudeltagarna anonyma har vi valt att varken skriva kön eller vart i landet de arbetar, detta för att säkerställa att ingen utomstående kan känna igen dem. Vi har informerat om att inspelningarna och transkriberingarna endast kommer endast oss i uppsatsen Intervjupersonerna fick information om att vår handledare eller examinator kan begära tillgång till inspelningarna men att när uppsatsen är godkänd

kommer allt material att raderas. En av oss spelade in intervjuerna och transkriberade för att sedan förvara där materialet på usb minnen, varav det andra usb minnet gavs till den som inte spelade in och transkriberade.

Det sista kriteriet är *nyttjandekravet* som innebär att de uppgifter som forskaren får del av i sin studie inte får användas i andra sammanhang än just den specifika studien som materialet samlas in till (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). Deltagarna informerades att deras svar kommer inte användas i andra sammanhang och endast i vår kandidatuppsats. Från början ville vi undersöka hur unga män själva beskriver risk- och skyddsfaktorer. Efter samråd med vår handledare kunde vi inte försvara att uppsatsen skulle nå nyttjandekravet

Forskningskravet handlar om att forskning fyller en viktig samhällsfunktion med den kunskap som produceras. Den nytta och kunskap en studie kan bidra till ska vägas mot nackdelar mot enskilda individer som deltar i forskningen (Vetenskapsrådet 2017, s.13). Sara Eldén (2020, s. 83) menar att nyttan av en forskningsstudie ska vägas mot de konsekvenser som studien kan orsaka och att särskild hänsyn ska tas till grupper som bedöms vara utsatta.

Vår tanke från början när vi diskuterade vad vi var intresserade av att undersöka var faktiskt att intervjua unga män som begått brott och som inte gör det längre, att de på någon sätt har erfarenheter när det gäller ämnet men att de inte befinner sig i utsatta situationer när intervjuerna genomförs. Det skulle vara svårt att motivera då vi inte kunde hävda att den kunskap som producerades övervägde de nackdelar som eventuella intervjupersoner kunde uppleva. Vi ville alltså undersöka målgruppens perspektiv men det kunde innebära etiska svårigheter och därför valde vi att intervjua socionomer. Socionomerna har erfarenhet av att jobba med ungdomar som begått brott och kan därmed ge relevant svar kring ämnet ungdomsbrottslighet.

6. Resultat och analys

I detta kapitel kommer intervjupersonerna först att presenteras utifrån året de tog socionomexamen och deras arbetslivserfarenhet med ungdomsbrottslighet. Därefter kommer studiens material som samlats in att analyseras utifrån två teoretiska utgångspunkter: Travis

Hirschis teori om sociala band, Albert Banduras social inlärningsteori och förankras i tidigare forskning.

6.1 Intervjudeltagarna

Socionom A: Socionomexamen 2014. Har arbetat i cirka fyra år inom socialtjänsten med ungdomar som är misstänkta, dömda eller utsatta för brott.

Socionom B: Socionomexamen 2008. Har arbetat inom socialtjänsten med barn och unga och cirka sex år med ungdomar på hem för vård och boende (HVB).

Socionom C: Socionomexamen 2014. Har arbetat två år som ungdomshandläggare och cirka fem år inom frivården.

Socionom D: Socionomexamen 2018. Har arbetat i ca åtta år på särskilt ungdomshem inom statens institutionsstyrelse. Har arbetat i cirka ett år inom socialtjänsten med ungdomar som begår brott.

Socionom E: Socionomexamen 2008. Har arbetat i cirka sex år med familjebehandling och med ungdomar i kriminalitet.

Socionom F: Socionomexamen 2008. Har arbetat åtta år som socialsekreterare och förste socialsekreterare inom socialtjänsten med barn och unga.

6.2 Riskfaktorer

Samtliga socionomer vi intervjuade beskriver ungdomsbrottsligheten som ett komplext fenomen där det finns ett samband mellan flera olika faktorer som får ungdomar att begå brott. På frågan om riskfaktorer svarar nästan alla socionomer att familjen (relation med föräldrarna, uppväxt, trauma), skolan (problematisk skolgång och umgänge med brottsliga kompisar), om man har en neuropsykiatrisk diagnos eller missbrukar kan leda till brottslighet. Enligt socionomerna är det svårt att veta om brottsligheten är en konsekvens av faktorer som

fanns i ungdomarnas liv innan brottsligheten började eller om brottsligheten ledde till faktorerna. Samtliga intervjupersoner nämnde faktorer som ligger på individ-, familje- och samhällsnivå.

6.2.1 Familjen som riskfaktor

Socionomerna beskriver familjen som en riskfaktor genom att nämna uppväxt med otrygga eller ogynnsamma villkor för ungdomarna. Socionom B, E och F menar att trauma hos föräldrar som till exempel krig påverkar såväl föräldrarna som ungdomarna och att det kan öka risken att begå brott. Kriminalitet, missbruk, psykisk ohälsa som till exempel depression eller arbetslöshet hos föräldrarna påverkar miljön hemma och ses som bidragande faktorer till att ungdomar begår brott enligt socionom E:

Det finns ju jätteofta någon eller nästan alltid skulle jag vilja säga någon form av problematik i familjen, om det är missbruk eller om det är kriminalitet hos föräldrarna också eller om det är omsorgsbrist eller ja som gör att de här ungdomarna hanterar liksom sitt mående genom att agera ut på olika sätt.

(Socionom E)

Samtliga intervjupersoner betonar hur viktig det är att ha en bra situation hemma och bra relation med sina föräldrar. Bristande föräldraförmåga där föräldrarna inte kan ge ungdomen trygga uppväxtvillkor där ungdomen kan utvecklas är enligt socionomerna en risk till brottslighet. Motsatsen till en trygg och gynnsam uppväxt är en faktor som kan leda till att unga människor begår brott.

Socionom B berättar att

Jag kan också se bristande föräldraförmåga, det hänger ihop med miljön och uppväxtvillkoren för att specificera det lite då, bristande föräldraförmåga, föräldrar som inte kanske orkar eller klarar att sätta adekvata gränser.

(Socionom B)

Vidare berättar socionom B att

Är du van vid att bli slagen när du gör fel så kommer du också använda våld när situationen uppstår själv.

(Socionom B)

Socionom B menar att familjen blir en riskfaktor när ungdomar bevittnar våld i hemmet. Ungdomen kan reproducera föräldrars beteende enligt Banduras modellinlärning. Tidigare forskning visar att barn blir påverkade om det förekommer våld i hemmet och att det kan vara en riskfaktor till ungdomsbrottslighet (Lantos et al. 2019; Manzoni et al. 2019). Ogynnsamma villkor, trauma hos föräldrar, omsorgsbrister, bristande föräldraförmåga, föräldrar som inte orkar eller kan sätta adekvata gränser, som inte har koll på sina barn och vilka personer deras barn umgås med på fritiden är faktorer som får ungdomarna att begå brott enligt socionomerna och tidigare forskningen (Björkenstam et al. 2011; Lee et al. 2012). Både den tidigare forskningen och socionomernas svar stämmer med Hirschi's teori om sociala band och Banduras teori om modellinlärning. Den tidigare forskningen, socionomerna vi intervjuade och Hirschi menar att ungdomen blir påverkad av familjen och de sociala band ungdomen har med föräldrarna. Bandura menar att ungdomen lär sig från föräldrarna, det blir en modellinlärning och ungdomarna blir påverkade av föräldrarna både medveten och omedveten. En kontrast mellan Hirsch och Bandura gällande familjen som riskfaktor är att Hirsch menar att sociala band är viktiga för ungdomen och att det kan förhindra ungdomar att begå eller återfalla i brott oavsett om ungdomens föräldrar är kriminella eller inte (Ring 2017). Detta motsäger Bandura som menar att vi blir påverkade av miljön vi lever i, att vi påverkar de andra människorna i vår omgivning och de påverkar oss.

6.2.2 Skolan som riskfaktor

Skolan är en faktor som flertalet av socionomerna nämnde när de frågades om riskfaktorer till ungdomsbrottslighet. En problematisk skolgång indikerar enligt socionomerna risk till

brottslighet. Skolan kan vara en relevant indikator på brottslighet då socionomerna beskriver att nästan alla ungdomar har problem i skolan som till exempel hög frånvaro och låga betyg. Detta menar socionom E som säger att

Det är kanske det första man ser, och så är det ju för alla, det finns ju ingen som det går bra i skolan för som vi fick jobba med när vi jobbade med ungdomarna.

(Socionom E)

Utifrån det socionomerna beskriver kan skolan vara en riskfaktor då nästan alla ungdomar har någon form av bristande skolgång. Socionom F bekräftar detta genom att säga

Det är ju sällan att jag haft någon ungdom kriminell som har fungerat i skolan?
Det tror jag inte.

(Socionom F)

Socionom A menar att låga betyg i skolan, socialt avvikande beteende och brottsliga skolkamrater kan påverka och öka risken för ungdomar att begå brott. Socionom B menar också att skolfrånvaro och att inte klara av skolan är en riskfaktor. Samtliga intervjupersoner menar att en bristande skolgång är en riskfaktor därför tycker socionom D och E att det ligger ett stort ansvar på skolpersonalen att uppmärksamma normbrytande och socialt avvikande beteende tidigt. Socionomerna menar att föräldrarna har ansvar för deras barn utveckling i skolan och att skolpersonalen måste samverka med föräldrar och kuratorer m.m. Socionomerna nämner även personliga aspekter när det gäller utveckling i skolan, neuropsykiatriska diagnoser som ADHD och att en låg kognitiv förmåga kan försvåra utvecklingen i skolan och leda till utanförskap. Utanförskapet kan leda till att ungdomarna söker sig till ett umgänge där människorna begår brott. En låg kognitiv förmåga hos en ungdom kan även riskera att bli utnyttjad av andra ungdomar med hög kognitiv förmåga.

Socionomerna beskriver att det såväl en bristande skolgång som ett normbrytande beteende som inte uppmärksammas i tid kan vara en riskfaktor. Tidigare forskning visar att skolan kan

bli en riskfaktor för ungdomarna om bristande skolgång och normbrytande beteende inte uppmärksammas i tid (Dahlstedt & Lozic 2017; Soo Shong et al. 2019). Hirschis teori om sociala band utgår från att starka sociala band minskar risken till brottslighet. Skolan är den platsen där ungdomarna kan utveckla vänskap och därmed skapa sociala band, både med vänner och vuxna som jobbar på skolan. Om ungdomarna inte lyckas i skolan eller om de inte har vänner eller tillit till vuxna som jobbar där så kan skolan bli en riskfaktor då det kan leda till utanförskap som i sin tur kan leda till brottslighet vilket framkommer ur socionomernas svar. Bandura menar att miljön påverkar oss, förutom miljön hemma i familjen, är skolan det stället flest ungdomar spenderar mest tid på. Ungdomar lär in normer som påverkar beteendet i interaktion med andra elever på skolan därmed blir skolmiljön en faktor som antingen påverkar ungdomarna positivt eller negativt. En fungerande skolgång, starka sociala band och tillit till människor runt omkring sig kan minska risken till att unga begå brott.

6.2.3 Tillhörighet som riskfaktor

Socionomerna menar att positiva sociala band är något vi alla människor behöver. Speciellt ungdomarna som i en tidig ålder söker sin identitet, tillhörighet och gemenskap. Socionomerna menar att känslan av tillhörighet är centralt för ungdomar därför söker de sig till andra och blir en del av ett umgänge, oftast vänner som bor i närheten. Därmed anser socionomerna att området där ungdomarna bor i kan innebära en risk till brottslighet, både med tanke på brottsligheten som finns i området men även andra aspekter som till exempel svår socioekonomisk situation och om området är socialt belastad. Detta bekräftas av socionom D som menar att:

Ungdomarna vill känna tillhörighet i något sammanhang och då är de väldigt lätt led i de situationerna där de dras in i kriminalitet.

(Socionom D)

Socionom F nämner under intervjun att ungdomarna kan bli påverkade av andra människor i omgivningen som begår brott:

Bor man i ett område där det finns mycket kriminalitet så är det klart, alltså det är ju få som blir kriminella på egen hand, det finns säkert de som gör det, men de flesta hamnar ju i kriminalitet genom att det är någon kompis eller någon kompis kompis och så hänger man med.

(Socionom F)

Vidare berättar socionom D att

Jag tänker att de flesta föräldrar brukar uttrycka umgänget när de pratar med mig. Ungdomarna börjar umgås med fel personer, så brukar de säga, och så hamnar de i ett umgänge där de förmodligen känner tillhörighet och att de blir en viktig del av något, tycker de själva och så börjar de då utnyttjas istället.

(Socionom D)

Utifrån socionomernas svar framkommer det att känslan av tillhörighet verkar relevant för ungdomarna. Att söka tillhörighet behöver inte nödvändigtvis innebära något negativt, men om ungdomarna hittar tillhörigheten hos personer som begår brott kan det påverka ungdomarna och öka risken till brottslighet. Socionom C bekräftar resonemangen kring tillhörighet och tycker att det leder till en stark känsla av vi mot dem, där ungdomarna inte får svika de andra i sin umgänge och att det oftast uppstår problem mellan olika grupperingar. Situationer där det blir vi mot dem skapar enligt socionom E:

[...] macho attityder där ungdomarna måste hålla en fasad och inte förlora ansiktet.

(Socionom E)

Detta kan enligt socionom E leda till misshandel därför att ungdomarna måste stå upp för sig själva eller sina vänner. Umgänget och boendeområdet är riskfaktorer som nämns både av socionomerna vi intervjuade och den tidigare forskningen (Bobbio et al. 2020; Jabeen Khan 2018). Att ha brottsliga kompisar, leva i ett område som är socialt belastad, där det inte finns

möjligheter att utvecklas positivt, kan vara en riskfaktor som kan leda till att unga människor begår brott. Enligt Bandura kan ungdomarna bli påverkade av deras umgänge och miljön de växer upp i. Hirsch menar att starka sociala band minskar risken till brott åt andra sidan motsäger socionomerna detta och menar att man kan ha starka sociala band som ungdomarna upprätthåller eftersom de vill känna tillhörighet men att ett brottsligt umgänge kan påverka och representera en risk för unga människor till att begå brott.

6.2.4 Personlighet, neuropsykiatriska diagnoser och missbruk

Vi har redovisat socionomernas svar om hur umgänget och boendområdet kan påverka ungdomarna men socionomerna menar även att personliga aspekter hos varje ungdom är relevant när det gäller ungdomsbrottslighet. Enligt socionomerna kan vissa personligheter innebära större risk till brottslighet. Till exempel ungdomarna som är mer impulsiva, som har ett mer risktagande personlighet och är mer utagerande. Detta menar socionom F som berättar att

En person som är mer utagerande av sig själv med risktagande och inte lätt stressad, kanske hamnar i kriminalitet för att man pallar trycket liksom som en annan person inte skulle göra. Kanske är det lättare att beroende på vilken personlighet man har att hamna i att få ett dåligt psykiskt mående eller hamna i utanförskap genom att sitta hemma även om man har samma uppväxt. Så jag tror att personligheter på olika sätt också kan spela in.

(Socionom F)

Dessutom anser socionomerna att neuropsykiatriska diagnoser är en riskfaktor.. Socionom A berättar att

Det är inte helt ovanligt att de barn och ungdomar som vi möter har någon form av diagnos, antingen är på väg att få en, eller har en dokumenterad [...] Jag säger inte att alla ungdomar med diagnoser begår brott och vi behandlar

inte dem på något annorlunda sätt. Men du har lättare att begå våldsbrott om du har en dokumenterad ADHD problematik. Du kommer ha större utmaningar att jobba med din känsloreglering helt enkelt.

(Socionom A)

Precis som socionom A nämner innebär inte en neuropsykiatrisk diagnos att alla ungdomar som har en diagnos begår brott. Socionomerna menar att en diagnos kan öka risken att brott begås. Socionom B bekräftar socionom A och berättar att

Det med neuropsykiatrisk diagnos är väldigt laddad och det går inte att säga att ungdomar begår ett brott bara för att man har ADHD, men jag ser att många av ungdomarna som kommer till oss har stora problem med sin impulsivitet, och har svårt att stoppa sin impulsivitet och det gör att ungdomarna hamnar i utsatta situationer och bristande impuls förmåga kan ju vara ett symtom på neuropsykiatrisk diagnos.

(Socionom B)

Det vi kan konstatera ur socionomernas svar är att en neuropsykiatrisk diagnos kan innebära svårigheter att reglera sina känslor och kontrollera sina impulser, som därmed kan indikera en risk till brottslighet. Ungdomen kan till exempel ha starka sociala band och leva i en bra miljö men personliga faktorer och fel val som individen tar kan leda till ett negativt utfall för ungdomen. I Banduras teori om social inlärning förekommer personliga aspekter hos individen som en faktor till ett beteende, personliga aspekter förekommer däremot inte lika tydligt i Hirschis teori om sociala band. För att exemplifiera det kan man tänka sig en genetisk svårighet som ungdomen föds med, en låg kognitiv förmåga eller en neuropsykiatrisk diagnos som påverkar skolgången och beteendet. Ungdomen kan ha bra relation med sina föräldrar, vänner och människor runt omkring sig, leva i en bra miljö men de kognitiva svårigheterna individen har att till exempel reglera sina känslor och kontrollera sina impulser blir faktorer som påverkar ungdomen till att begå brott. Neuropsykiatriska diagnoser framkommer inte riktigt i forskningen vi läste in oss på. I den tidigare forskning

nämns individens impulsivitet och förmåga till självkontroll (Ara Khan 2021; Carroll et al. 2006; Lee, Moon & Garcia 2020) men vi kan inte konstatera att det grundar sig i neuropsykiatriska diagnoser då det inte framkommer i forskningen. Trots detta är personliga aspekter som socionomerna nämner i intervjuerna ett intressant perspektiv.

En annan intressant faktor nästan alla socionomer nämnde och som även förekom i din tidigare forskning vi läste in oss på är missbruk (Bobbio, Arbach & Illescas 2020; Rocca, Verde & Gatti 2019; van der Put et al. 2014). Socionom A menar att det är inte ovanligt med ungdomar som är misstänkta för narkotikabrott och att de kanske ofta börjar att sälja drogerna och sen så på vägen fastnar i drogmissbruk själv. Socionom D menar att missbruk är en bidragande faktor till ungdomsbrottslighet om man fastnar i missbruket tidigt, för då behöver ungdomarna finansiera sitt missbruk med pengar som de kanske begår brott för att få.

6.3 Skyddsfaktorer

Resultatet i vår studie visar att socionomerna beskriver att en fungerande familjesituation, skolgång, relation med såväl vuxna som kompisar samt ungdomens egen förmåga och förutsättningar kan verka som skyddsfaktorer. Flera socionomer menar att ungdomars förmåga att kunna förutse konsekvenser och att använda sin problemlösningsförmåga är faktorer som bidrar till att minska risken för att ungdomar begår brott. Socionomerna beskriver att skyddsfaktorer är ett komplext fenomen där det finns flera skyddsfaktorer som påverkar ungdomarna. Det socionomerna beskriver är att det finns flera skyddsfaktorer som interagerar med varandra och därmed har effekt.

6.3.1 Vuxenvärlden och relationer

I resultatet framkommer det att socionomerna beskriver en fungerande skolgång där ungdomarna får det stöd som dem behöver av skolan. Det handlar även om att skolan behöver ha vuxna som både ser ungdomarna och som finns där för dem i en stödjande funktion. Socionomerna beskriver att en fungerande relation med föräldrar som stöttar och finns till för sina barn är viktigt under hela uppväxten. Dessutom har fritidsaktiviteter och kompisar enligt

socionomerna en betydande roll. Socionom A menar att det är skyddsfaktorer i tre områden som är viktiga att arbeta med samtidigt.

[...] då är det alltid tre saker som jag vill ha med i det samtalet som jag vill titta på, och det är skolan, hemsituationen och det är fritiden.

(Socionom A)

Utifrån såväl Hirschi som Bandura skulle skolan, hemsituationen och fritiden kunna ses som relevanta skyddsfaktorer. Hirschi (2002) beskriver att varma sociala band till samhället, och främst föräldrarna, är det som är anledningen till att ungdomar inte begår brott. När ungdomen har starka sociala band och är med i samhällsgemenskapen formar och tillägnar sig ungdomen normer och värderingar. Bandura (1977) beskriver att rollmodeller är en av de primära källorna för att lära in ett beteende. Bandura beskriver reciprok determinism där det sker ett samspel mellan ungdomens egen förmåga, beteende och miljö som en förklaringsmodell för att förstå varför ungdomar tar vissa beslut. Därmed blir miljön en skyddsfaktor för ungdomar. Socionom E beskriver att en prosocial fritid är en skyddsfaktor mot att ungdomar begår brott.

[...] sen så vet jag ju att det man pratar mest om är skola och prosocial sysselsättning. Alltså, vara med i någon schysst fotboll klubb där man blir uppfångad eller vad det nu kan vara liksom? Och att kanske har kamratkontakter som inte bara är kriminella, så klart att det också spelar in.

(Socionom E)

Samtliga av socionomerna menar att fritidsaktiviteter är viktiga skyddsfaktorer där flera av dem motiverar att det är viktigt att ungdomar behöver fylla sin fritid med aktiviteter som är gynnsamma för ungdomarna. Hirschi (2002) menar att ungdomar som har sociala band till samhället sannolikt inte kommer att begå brott. Jonas Ring (2017) utvecklar Hirschis resonemang och beskriver att Hirschi menar att kompisar eller föräldrar som begår brott inte behöver innebära att det blir en riskfaktor för ungdomen, vilket inte stämmer överens med det som socionomerna beskriver. Att kompisar har ett inflytande på ungdomar stämmer överens

med tidigare forskning som visar att kompisar som är prosociala är en skyddsfaktor (Williams et al. 2017; Dick et al. 2019). Kompisar som inte har ett antisocialt beteende eller brottsligt beteende beskrivs som en skyddsfaktor (Bernat et al. 2012; Jolliffe et al. 2016; Simões, Matos & Batista-foguet 2008). Forskning visar att meningsfull fritid är en skyddsfaktor (Hoge, Andrews & Leschied 1996). Forskning visar även att det inte är någon speciell fritidsaktivitet utan snarare innehållet, det vill säga människorna som finns runtomkring som avgör om det är en effektiv skyddsfaktor (Mahoney, Stattin & Magnusson). Detta stämmer överens med det som socionomerna beskriver, att det är själva aktiviteten och att ha någonting att göra som är det viktiga för ungdomar. Det finns även forskning som inte ser att det är en skyddsfaktor (Burton & Marshall 2005, Farineau & McWey 2011: Gardner, Roth & Brooks-Gunn 2009). Såväl forskning som vårt resultat motsäger sig Hirschi's resonemang om att kompisar eller föräldrar som begår brott inte påverkar individen. Samtliga socionomer beskriver såväl lönearbete som skolan som en betydelsefull skyddsfaktor. Socionom E menar att det det måste finnas vuxna som finns där för ungdomarna för att det ska vara en skyddsfaktor.

Ja, men jag tänker skyddsfaktorer är ju. Ja men egentligen lite det vi har pratat om, alltså har man stöttande familj som finns där som hjälp till. Ja, men vi jobbar ju kanske mycket med att man ska komma ut, alltså mot arbetsförmedling. Jobb är ju superviktigt, få något att göra eller plugga upp sina betyg om man inte har det.

(Socionom E)

Att få bli delaktig i samhället och ha en meningsfull vardaglig sysselsättning som arbete eller skola ser socionomerna som relevanta skyddsfaktor, vilket blir en av anledningarna till att såväl skola som arbete är områden de vill arbeta med när de träffar ungdomarna. Utifrån Hirschi är ett av de grundläggande sociala banden att människor gör sig delaktiga i samhället genom att arbeta eller gå i skola. Socionom E menar att det det måste finnas vuxna som finns där för ungdomarna för att det ska vara en skyddsfaktor.

[...] det blir en av de viktigaste [skyddsfaktorerna] nu, inte bara skolan som skyddsfaktor, utan att det fanns någon på skolan som kunde fånga upp dom här

ungdomarna.

(Socionom E)

Resultatet visar att en fungerande skolgång där det finns vuxna runtomkring och där ungdomen blir sedd och mår bra är det som socionomerna ser som en av de främsta skyddsfaktorerna. Det behövs vuxna människor som kan finnas till för ungdomarna och samtidigt vara förebilder, vilket är något som då skulle öka skyddet hos ungdomarna. Dessutom är det viktigt att komma in i samhällsgemenskapen och få vara delaktig genom att lönearbeta, vilket går i linje med Hirschi's som menar att människor som engagerar sig i samhällsaktiviteter som skola eller lönearbete resulterar i att benägenheten att begå brott minskar. Forskningen visar att skolan är en skyddsfaktor där ungdomar som har en stark anknytning till skolan begår mindre brott (Crosnoe, Erickson & Dornbusch 2002; Liu & Miller 2020; Wilkinson et al. 2019). Ungdomar med *high academic achievement*, vilket beskrivs som att kunna nå sina utbildningsmål är en skyddsfaktor (Jolliffe et al. 2016; Lee et al. 2012; Van der Laan 2009). En skyddsfaktor är att ungdomen har positiva relationer med andra människor i skolan och att det finns lärare som bryr sig om eleverna (Simões, Matos & Batista-Foguet 2008; Wilkinson et al 2019). Vårt resultat stämmer överens med det som den tidigare forskningen visar. Däremot har vi inte kunnat se någon forskning som undersöker eller beskriver om ett lönearbete är en skyddsfaktor till ungdomsbrottslighet.

Socionomerna menar att vuxna människor är viktiga för ungdomar. Enligt socionom B är en bra relation till en vuxen viktigt på så sätt att den vuxna finns i bakgrunden och kan kliva in och hjälpa ungdomen med vägledningen.

Relation, relation till minst en vuxen som blir viktigt för ungdomen, det kan vara i värsta fall någon av oss som finns på boendet [...] när något går dåligt eller man lockas till nånting så ska man känna att trygg i att ha en trygg vuxen att vända sig till.

(Socionom B)

Skolan kan förklaras som en del i att integrera människor i samhället, vilket kan vara en förklaring till varför socionomerna beskriver skolan som en sådan viktig skyddsfaktor. Relationen mellan vuxna och ungdomar är betydelsefull när relationen är positiv. Ur såväl Hirschi som Banduras teori kan vi förstå att vuxna människor som föregår med bra exempel kan påverka ungdomen genom att internalisera normer som är viktiga för att inte begå brott (Hirschi 2002). Den vuxne människan blir samtidigt en rollmodell för ungdomen och kan därmed fungera som en förebild (Bandura 1967). I tidigare forskning finns det beskrivet att relation till en vuxen människa som finns och stöttar ungdomen är en skyddsfaktor (Jessica L. Hart et al 2007; Barnes-lee & Campbell 2020). Detta tyder på att vuxna människor är en central skyddsfaktor. Dessutom beskriver socionomerna föräldrarna som är engagerade i barnen som en skyddsfaktor.

Alltså det är ju samma igen, alltså som jag nämnde när vi pratade riskfaktorer, alltså, närvarande tillgängliga engagerade föräldrar som ser till att ha koll på vart ditt barn befinner, vilka ert barn umgås med .

(Socionom A)

Närvarande föräldrar ses som en skyddsfaktor där det dels handlar om själva engagemanget i sitt barn och dels handlar om att hålla koll på sitt barn och vilka barnen umgås med. I forskningen beskrivs det som *parental monitoring* och anses vara en skyddsfaktor (Hoeve et al. 2009; Liu & Miller 2020; Lee et al 2012). I sociala band teorin är relationen med föräldrar viktigare än relationen med andra vuxna (Hirschi 2002, Liu & Miller 2020). Sammanfattningsvis nämner socionomerna att familjen, skolan och människor som finns i ens närhet är viktiga. Detta går i linje med såväl Banduras som Hirschis teori. I sociala band teorin är särskilt bandet med föräldrar viktiga men även att få komma in och vara en del av samhället då människor skapar och internaliserar normer och formar sin självkontroll genom att vara med andra människor, därmed är det viktigt att umgänget är positivt och att förvärva sig till exempel utbildning. I social inlärningsteori handlar det om hur människor lär in, vilket de till största del gör genom modeller och genom att observera dem. Människor har större benägenhet att lära in beteenden från människor i deras omgivning även om människor kan lära in beteenden som är negativa. Resultat i vår studie stämmer in med tidigare forskning som beskriver att *parental monitoring* är en skyddsfaktor (Liu & Miller 2020; Lee et al.

2012) men det handlar även om en positiv relationen mellan ungdomen och sina föräldrar (Crosnoe, Glasgow Ericksson & Dornbusch 2002, Jacobsen & Zaatut 2022) och att det även är en skyddsfaktor för problem i skolan (Lohman & Billings 2008). Skolan fungerar på olika sätt som en skyddsfaktor, till exempel genom bra kontakt med vuxna på skolan (Simões, Matos & Batista-foguet 2008) men även att ha en anknytning till skolan (Crosnoe, Erickson & Dornbusch 2002; Liu & Miller 2002).

6.3.2 Ungdomens egna resurser och förutsättningar

Resultatet i vår studie visar att socionomerna ser ungdomars kognitiva förmåga som att kunna analysera vad deras handlingar ger för konsekvenser och deras egen motivation som en skyddsfaktor. Dessutom beskriver socionomerna förutsättningar för ungdomar, som är svårt för dem själva att påverka kan som en skyddsfaktor. Dessutom framkommer det att ungdomars motivation att ta emot hjälp och vilja förändra sin situation samt ungdomars kognitiva förmåga ses som skyddsfaktorer. Socionom E indikerar att ungdomars sociala färdigheter kan verka som en skyddsfaktor genom att vuxna människor har lättare att engagera sig i ungdomarna, och lättare att tycka om dem.

[...] vissa ungdomar är ju lättare att gilla och det gäller ju liksom [...] lite såhär allmänt. Vissa av dem är mer charmiga, någon slags objektiv skönhet, och det tror jag är en jäkla skyddsfaktor för då föds det här engagemanget med automatiskt i vuxen världen runt omkring .

(Socionom E)

Ungdomar som är utåtriktade och kan charma vuxna har en skyddsfaktor som innebär att det skapar ett större engagemang hos de professionella. Ungdomars personlighet blir en faktor som avgör hur vuxna förhåller och sig till ungdomarna. Vi har inte hittat någon forskning som undersöker hur ungdomars personliga egenskaper kan fungera som faktor genom att de vuxna engagerar sig och tar till sig ungdomar baserat på deras egenskaper. Däremot finns det flera studier som beskriver en positiv relation mellan vuxna och ungdomar som en skyddsfaktor (Barnes-Lee & Campbell 2020; Hart et al. 2007). När vuxna människor engagerar sig i

ungdomar och hjälper dem att stärka de sociala banden skapar det bättre förutsättningar för ungdomar. De vuxna kan fungera som en form av rollmodell för ungdomarna. Att professionella engagerar sig i ungdomar och försöker att påverka dem positivt ger bättre förutsättningar och därför är det förståeligt att utifrån såväl Bandura som Hirschi kan vuxna människor stötta ungdomarna. Däremot blir det istället en risk för de ungdomar som inte lyckats skapa engagemanget hos vuxna människor. Socionom F indikerar att de insatser som professionella kan erbjuda kan fungera som en form av skyddsfaktor.

[...] som är en jättestor kommun och som har en hög smörgåsbord av insatser och då finns det ju också större chans att kunna välja kanske att bara fråga runt lite, att vad är ni bra på vad säger evidensen av det här och så. Men jobbar man i mindre kommun så är det ju ofta att man behöver hålla sig inom kommunens öppenvård liksom.

(Socionom F)

Beroende på vilken kommun ungdomarna bor i så finns det en ojämlikhet i hur förutsättningar i form av insatser från socialtjänsten ser ut. I vissa kommuner finns det flertalet insatser som kan erbjudas hos ungdomar som befinner sig i en risksituation. I andra kommuner finns det ett fåtal insatser och kanske därför inte anpassas till individen, vilket innebär att beroende på vilken kommun ungdomen bor i så kan samhällets insatser verka som en skyddsfaktor, eller inte. Dessutom behöver fler saker problematiseras, till exempel om insatserna anpassas till ungdomarna eller om ungdomarna anpassas till de insatser som finns. Det socionomerna ser som skyddsfaktor är ju därmed samhällets möjligheter att gå in och hjälpa ungdomar som håller på, eller redan har hamnat snett. I vårt resultat framkommer det att socionomerna beskriver ungdomens egen förmåga som skyddsfaktor. Socionom B ger exempel på hur ungdomars egen motivation är en skyddsfaktor.

En skyddsfaktor är att man är motiverad och mottaglig för behandling. Motivation, då kan vi påverka med det vi har och det vi vill erbjuda. Jätteviktig skyddsfaktor.

(Socionom B)

Det handlar om ungdomars egen inställning, vilket även innebär att det är viktigt för hur omgivningen hjälper ungdomar att hitta motivationen. Socionom F utvecklar och menar att den kognitiva förmågan är en skyddande faktor.

Ja som sagt också, ja, men jag måste nog säga upp så här med en god kognitiv förmåga är också en skyddsfaktor för att. Ja som sagt kunna kanske bedöma risker och konsekvenser också kunna ta till sig av redskap som kommer ens väg är ju också en en viktig skyddsfaktor.

(Socionom F)

Bandura menar att det är flera faktorer som samverkar med varandra, så kallad reciprok determinism. En av delarna är de kognitiva förmågorna som påverkar hur människor agerar i en situation, även om det samspelar med andra faktorer som till exempel miljön. Samtidigt sker inlärning genom modellinlärning där människor formar sina beteenden främst från att lära in från andra, och därmed kan se konsekvenser av beteenden. För att kunna ta till sig information från modellinlärning krävs det att det finns en fungerande kognitiv förmåga. I en studie som undersöker skyddsfaktorer innebär förmågan att kunna kontrollera sin impulsivitet att risken minskar med 48%, samtidigt som 85 procent av ungdomarna inte kunde kontrollera sin impulsivitet. Tidigare forskning visar att kunna kontrollera sitt humör ses som en skyddsfaktor (Van Der Laan 2010). Dessutom beskrivs förmågan att kunna reflektera och att förstå konsekvenser som en framträdande skyddsfaktor.

Men generellt om man tänker personlighetsmässigt är ju kanske att du kan, ha en reflektiv förmåga. Alltså hur du processar saker. Kunna reflektera över det jag gör liksom och förstå samband och göra kopplingar.

(Socionom C)

Socionom C menar att den kognitiva förmågan att kunna förstå såväl samband som att förstå associationer bidrar till en ökad skyddsfaktor för ungdomar, vilket styrks av tidigare

forskning som visar att en hög kognitiv förmåga hos ungdomarna kan vara en skyddsfaktor (Hinnant & Forman-Alberti 2018). Ungdomars egna förutsättningar och förmågor blir därmed en skyddsfaktor, vilket även innebär att ungdomars omgivning påverkar ungdomarna och blir en central del i deras liv.

7. Avslutande diskussion

I detta kapitel kommer vi att kort sammanfatta resultatet i studien för att relatera till vårt syfte och frågeställningar. Vi kommer avslutningsvis att diskutera metodologiska konsekvenser och förslag på vidare forskning.

Syftet med vår studie var att förstå vilka faktorer som socionomer beskriver leder till och förhindrar unga män från att begå brott. Såväl socionomerna som tidigare forskning beskriver att det är flera faktorer som kan leda till eller förhindrar unga män från att begå brott. Det är ett komplext samspel mellan flera faktorer som leder till eller förhindrar unga män från att begå brott.

Socionomerna beskriver att det är flera riskfaktorer som påverkar till att unga män begår brott som till exempel en svår familjesituation, bristande skolgång, umgänge med brottsliga kompisar och personliga faktorer som neuropsykiatriska diagnoser eller missbruk. Det är därför svårt att avgöra hur stor effekt varje riskfaktor har. Socionomerna beskriver att det finns ett ansvar hos individen, familjen och samhället att minska risker i ungdomarnas liv som påverkar dem att begå brott. Det behövs en samverkan mellan aktörer för att arbeta förebyggande och sträva mot en framtid med mindre brott bland ungdomar.

Socionomerna beskriver att skyddsfaktorer är komplext då det finns flera faktorer som kan påverka att unga män inte begår brott. Socionomerna beskriver att positiva relationer med andra människor som föräldrar, vuxna på skolan eller i ens närhet och kompisar minskar risken att begå brott. Dessutom beskriver socionomerna ungdomarnas förutsättningar och egen förmåga som skyddsfaktorer. Ungdomar som är motiverade att ta emot hjälp eller ungdomar som kan bedöma risker i en situation och reflektera ses som skyddsfaktorer. Socionomerna beskriver sig själva och sina insatser som skyddsfaktorer.

Vår studie har genom vissa val medfört metodologiska konsekvenser. Vi intervjuar sex socionomer där vi får detaljerade beskrivningar av deras egna erfarenheter om faktorer som påverkar eller förhindrar att unga män begår brott. Däremot är sex stycken ett relativt litet antal och därför är det svårt att dra några generella slutsatser utifrån denna studien. Dessutom har vi intervjuat socionomer inom olika verksamhetsområden, vilket också försvårar att dra generella slutsatser. Våra teoretiska utgångspunkter Travis Hirschi teori om sociala band och Albert Banduras teori om social inlärning har också inneburit metodologiska konsekvenser. Genom att använda teori om sociala band inriktar vi oss på relationer. Att använda social inlärningsteori innebär att det blir ett fokus på hur inlärning av ett visst beteende sker. Även om det är två teorier som innebär att vi får en stor förståelsehorisont missar vi dels ett maktperspektiv och även ett strukturellt perspektiv på faktorer som kan påverka och förhindra att unga män begår brott.

Vi kan konstatera att faktorer som påverkar eller förhindrar att ungdomar begår brott är ett område där det finns mycket forskning. Däremot finns det några områden där vi föreslår att det behövs vidare forskning. I vår studie beskriver en av socionomerna att ungdomens förmåga att charma vuxenvärlden är en skyddsfaktor. En annan socionom beskriver att beroende på vilken kommun ungdomar bor i, kommer det avgöra vilka insatser ungdomen kan bli beviljad. I en stor kommun beskrivs insatserna som ett smörgåsbord medan det i andra kommuner finns betydligt färre insatser. Vi menar att det skulle behöva mer forskning om hur socionomer kan vara en faktor som förhindrar eller påverkar att ungdomar begår brott då det i vår studie framkommer att ungdomars beteende kan orsaka känslor hos människor och att det därför är lättare att tycka om vissa ungdomar. De ungdomar som är svårare att tycka om riskerar att drabbas genom att de inte blir sedda och får stöd från vuxna människor. Dessutom behövs forskning om hur socionomer eller socialsekreterare bedömer insatser som är lämpliga till unga män som begår brott. Avslutningsvis framkom det under intervjuerna att det finns stereotyper kring ungdomar som begår brott, till exempel att inte tänka på konsekvenser och tänka att man är odödligt för ungdomar. Socionomerna menar att det är viktigt att se människan istället för att bara se handlingen. Socionomerna beskriver att en människas handling inte är en människas identitet och att man måste göra skillnad på en människa och en människas handlingar.

8. Referenslista

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Andra Wilkinson, Hannah Lantos, Tyler McDaniel & Hannah Winslow (2019) Disrupting the link between maltreatment and delinquency: how school, family, and community factors can be protective?, *BMC Public Health*, 19 (1): 1-15.

Assink, Mark, Cladua E. van der Put, Machteld Hoeve, Sanne L.A de Vries, Geert Jan J.M. Stams, Frans J. Oort (2015) Risk factors for persistent delinquent behavior among juveniels: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 42 (1): 47-61.

Baetz, Carly Lyn & Cathy Spatz Widom (2020) Does a close relationship with an adult reduce the risk of juvenile offending for youth with a history of maltreatment. *Child Treatment*, 25 (3): 308-317.

Bandura, A. (1977) *Social learning theory*. Prentice-Hall

Barnes-Lee, Ashlee R. & Christina A. Campbell (2020) Protective factors for reducing juvenile reoffending. *Criminal Justice and Behavior*, 47 (11): 1390-1408.

Bernat, Debra H., J. Michael Oakes, Sandra L. Pettingell & Michael Resnick (2012) Risk and direct protective factors for youth violence. Results from the national longitudinal study of adolescent health. *American Journal of Preventive Medicine* 43 (2): 57-66.

Björkenstam, Emma, Charlotte Björkenstam, Bo Vinnerljung, Johan Hallqvist & Rickard Ljung (2011) Juvenile delinquency, social background and suicide - a Swedish national

cohort study of 992 881 young adults. *International Journal of Epidemiology*, 40 (6): 1585-1592.

Bobbio, Antonella, Karin Arbach & Santiago Redondo Illescas (2020) Juvenile delinquency risk factors: Individual, social, opportunity or all of these together? *International Journal of Law, Crime and Justice*. 62 (1): 1-11.

Bonta, James. & Andrews, D. A. (2017) *The psychology of criminal conduct*. 6th ed. New York: Routledge.

Brottsförebyggande rådet (2009) *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling. En kunskapsinventering*.
[https://bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b2980001575/1371914736934/2009_orsaker_till_brott_bland_unga.pdf]. Hämtad: 2022-04-15].

Brottsförebyggandet rådet (2020) *Skolundersökning om brott 2019 - Om utsatthet och delaktighet i brott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet (2021) *Ungdomsbrottslighet*.
[<https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/ungdomsbrottslighet.html>]. Hämtat: 2021-04-20].

Burton, Jodi M. & Lisa A. Marshall (2005) Protective factors for youth considered at risk of criminal behaviour: does participation in extracurricular activities help? *Criminal Behaviour and Mental Health* 15 (1): 46-64.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje uppl. Malmö: Liber.

Carroll. A., Hemingway, F., Bower, J., Ashman, A., Houghton, S., & Durkin, K. (2006) Impulsivity in juvenile offenders: Differences among early-onset, late-onset and non-offenders. *Journal of Youth and Adolescence*, 35 (4), 519-529.

Crossnoe Robert, Kristan Glasgow Erickson & Sanford M. Dornbusch (2002) Protective functions of family relationships and school factors on the deviant behavior of adolescent boys and girls. Reducing the impact of risky friendships. *Youth & Society*, 33 (4): 515-544

Dahlstedt, M., Lozic, V.,(2017) Managing urban unrest: problematising juvenile delinquency in multiethnic Sweden, *Critical and radical social work An international journal*, 5(2), 207-222.

Daigle, Leah E., Francis T. Cullen, John Paul Wright (2007) Gender differences in the predictors of juvenile delinquency. Assessing the generality-specificity debate. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 5 (3): 254-286.

Dick, Steven J., Craig J. Forsyth, Jing Chen, York A. Forsyth, Raymond W. Biggar Jr. & Karen Burstein (2019) School and Peers: Examining the influence of protective factors on delinquency and age of onset. *Deviant Behavior*, 40 (4): 476-483.

Eriksson-Zetterquest, Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Estrada Felipe & Janne Flyghed (2017) Inledning. I: Felipe Estrada & Janne Flyghed (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Fjärde uppl. Lund: Studentlitteratur. E-bok.

Estrada Felipe (2017) Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och struktur. I: Felipe Estrada & Janne Flyghed (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Fjärde uppl. Lund: Studentlitteratur. E-bok.

Fagan, Abigail A., M. Lee Van Horn, J. David Hawkins & Michael W. Arthur (2007) Gender similarities and differences in the association between risk and protective factors and self-reported serious delinquency. *Prevention Science*, 8 (2): 115-124.

Fanniff, Amanda M., Carol A. Schubert, Edward P. Mulvey, Anne-Marie R. Iselin, Alex R. & Piquero (2017) Risk and Outcomes: Are adolescents charged with sex offenses different from other adolescent offenders? *Journal of Youth Adolescence*, 46 (7): 1394-1423

- Farineau, Heather M. & Lenore M. McWey (2011). The relationship between extracurricular activities and delinquency of adolescents in foster care. *Children and Youth Services Review*, 33 (6): 963-968.
- Farrington, David P., Maria M. Ttofi & Alex R. Piquero (2016). Risk, promotive and protective factors in youth offending: Results from the cambridge study in delinquent development. *Journal of Criminal Justice*, 45 (1): 63-70.
- Gardner, Margo, Jodie Roth & Jeanne Brooks-Gunn (2009). Sports participation and juvenile delinquency: The role of the peer context among adolescent boys and girls with varied histories of problem behavior. *Developmental Psychology*, 45 (2): 341-353
- Guest, Andrew M. & Nick McRee (2009) A school-level analysis of adolescent extracurricular activity, delinquency and depression: The importance of situational context. *Journal of Youth Adolescence*, 38 (1): 51-62.
- Hanniball, Katherine B., Jodi L. Viljoen, Catherine S. Shaffer, Gira Bhatt, Roger Tweed, Lara B. Aknin, Nathalie Gagnon, Kevin S. Douglas & Stephen Dooley (2021) The role of life and satisfaction in predicting youth violence and offending: A prospective examination. *Journal of Interpersonal Violence*, 36 (11-12): 5501-5529
- Hart, Jessica L., Siobhan K. O'Toole, Jana L. Price-Sharps & Thomas W. Shaffer (2007) The risk and protective factors of violent juvenile offending - An examination of gender difference. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 5 (4): 367-384
- Hoeve, Machteld, Judith Semon Dubas, Veroni I. Eichelsheim, Peter H. van der Laan, Wilma Smeenk & Jan R. M. Gerris (2009) The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37 (6): 749-775.
- Hoffmann, John. P. & Dufur, Mikaela. J. (2018) 'Family Social Capital, Family Social Bonds, and Juvenile Delinquency', *American Behavioral Scientist*, 62 (11): 1525-1544.
- Hoge, Robert D., D. A. Andrews & Alan W. Leschied (1996). An investigation of risk and protective factors in a sample of youthful offenders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37 (4): 419-424.

Hirschi, Travis. (2002) *Causes of delinquency*. Transaction Publishers.

Jacobsen, Shannon K. & Amarat Zaatut (2022) Quantity or quality?: Assessing the role of household structure and parent-child relationship in juvenile delinquency. *Deviant Behavior* 43 (1): 30-43

Jolliffe, Darrick, David P. Farrington, Rolf Loeber & Dustin Pardini (2016) Protective factors for violence: Results from the Pittsburgh youth study. *Journal of Criminal Justice*, 45 (1): 32-40.

Khan, I. A. (2021) 'Impulsive tendency and juvenile delinquency', *IAHRW International Journal of Social Sciences Review*, 9 (2): 120-123

Khan, M. J. (2018) 'Role of Peer Pressure towards Tendency of Juvenile Delinquency among Male and Female Adolescents', *Pakistan Journal of Criminology*, 10 (4): 1-14.

Lamari-Fisher, Alexandra & Mark A. Bond (2020) Protective factors in preventing delinquency: Caregiver support, caregiver monitoring and school engagement. *Journal of Community Psychology*, 49 (7): 2818-2837.

Lee, Jungup, Eytayo Onifade, Martell Teasley & Latonya Noel (2012) The effects of risk and protective factors on juvenile delinquency in South Korea. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 10 (4): 316-329.

Lee, Sei-Young & Margarita Villagrana (2015) Differences in risk and protective factors between crossover and non-crossover youth in juvenile justice. *Children and Youth Services Review*, 58 (1): 18-27.

Lee Wanhee, Junseob Moon, Venessa Garcia (2020) The Pathways to Desistance: A Longitudinal Study of Juvenile Delinquency. *Deviant Behavior*, 41 (1) :87-102

Liu, Lin & Susan L. Miller (2020) Protective factors against juvenile delinquency: Exploring gender with a nationally representative sample of youth. *Social Science Research*, 86 (1): 1-12.

Lohman, Brenda J. & Amanda Billings (2008). Protective and risk factors associated with adolescent boys' early sexual debut and risky sexual behaviors. *Journal of Youth Adolescence*, 37 (6): 723-735

Mahoney, Joseph L., Håkan Stattin & David Magnusson (2001) Youth recreation centre participation and criminal offending: A 20-year longitudinal study of Swedish boys. *International Journal of Behavioral Development*, 25 (6): 509-520

Manzoni, P. and Schwarzenegger, C. (2019) 'The Influence of Earlier Parental Violence on Juvenile Delinquency: The Role of Social Bonds, Self-Control, Delinquent Peer Association and Moral Values as Mediators', *European Journal on Criminal Policy & Research*, 25 (3): 225-239.

Molinedo-Quílez, María Pilar (2020) 'Psychosocial risk factors in young offenders', *Revista Española de Sanidad Penitenciaria*, 22 (3): 104–111.

Nilsson, Eva-Lotta (2017) *Parental socialization and adolescent offending*. Doktorsavhandling. Malmö: Holmbergs.

Pardini, Dustin A., Rolf Loeber, David P. Farrington & Magda Stouthamer-Loeber (2012). Identifying direct protective factors for nonviolence. *American Journal of Preventive Medicine*, 43 (2): 28-40.

Petrosino, Anthony, James Derzon & Julia Lavenberg (2009) The role of the family in crime and delinquency: Evidence from prior quantitative reviews. *Southwest Journal of Criminal Justice*, 6 (2): 108-132.

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015a) Att analysera kvalitativt material. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015b) *Från stoff till studie*. Lund: Studentlitteratur

Ring, Jonas (2017) Riskfaktorer och brott. I: Felipe Estrada & Janne Flyghed (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Fjärde uppl. Lund: Studentlitteratur. E-bok.

Rocca, Gabriele, Alfredo Verde & Uberto Gatti (2019) Impact of alcohol and cannabis use on juvenile delinquency: Results from an international multi-city study (ISR3D3). *European Journal on Criminal Policy and Research*, 25 (3): 259-271.

Shong, T. S., Abu Bakar, S. H. and Islam, M. R. (2019) 'Poverty and delinquency: A qualitative study on selected juvenile offenders in Malaysia', *International Social Work*, 62 (2): 965-979.

Simmons, C, Steinberg, L, Frick, PJ & Cauffman, E (2018), 'The differential influence of absent and harsh fathers on juvenile delinquency', *Journal of Adolescence*, 62(1): 9-17.

Simões, Celeste, Margarida G. Matos & Joan M. Batista-Foguet (2008) Juvenile delinquency: Analysis of risk and protective factors using quantitative and qualitative methods. *Cognition, Brain, Behavior. An interdisciplinary Journal*, XII (4): 389-408.

Socialstyrelsen (2013) *Unga och Brott i Sverige - Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2020) *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende - Kunskapsstöd för socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen

Sparks, Lauren A., Christopher J. Trentacosta, Megan R. Hicks, Poco Kernsmith & Joanne Smith-Darden (2021) Hope as a protective factor: Relations to adverse childhood experiences, delinquency and posttraumatic stress symptoms. *Journal of Child and Family Studies*, 30 (12): 3005-3015

Spruit, Anouk, Eveline van Vugt, Claudia van der Put, Trudy van der Stouwe & Geert-Jan Stams (2016) Sports participation and juvenile delinquency: A meta-analytic review. *Journal of Youth Adolescence*, 45 (4): 655-671.

Stouthamer-Loeber Magda, Rolf Loeber, Evelyn Wei, David P. Farrington & Per-Olof H. Wikström (2002) Risk and promotive effects in the explanation of persistent serious delinquency in boys. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70 (1): 111-123

Svensson, Peter (2015) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Svensson, R. and Johnson, B. (2022) 'Does it matter in what family constellations adolescents live? Reconsidering the relationship between family structure and delinquent behaviour', *PLoS ONE*, 17 (4): 1-12.

Tham, Henrik & Felipe Estrada (2021) "Behåll straffreduktionen för unga". *Forskning & Framsteg*, den 26 oktober 2021 [<https://fof.se/artikel/behall-straffreduktionen-for-unga/>. Hämtat 2022-04-28]

Ttofi, Mria M., David Farrington, Alex R. Piquero, Friedrich Lösel, Matthew DeLisi & Joseph Murray (2016) Intelligence as a protective factor against offending: A meta-analytic review of prospective longitudinal studies. *Journal of Criminal Justice*, 45 (1): 4-18

Van der Put, Claudia E., Creemers Hanneke E, Hoeve Machteld (2014) Differences between juvenile offenders with and without substance use problems in the prevalence and impact of risk and protective factors for criminal recidivism. *Drug & Alcohol Dependence*, 134 (1): 267-274.

Van der Laan, André M., René Veenstra, Stefan Bogaerts, Frank C. Verhulst & Johan Ormel (2010) Serious, minor and non-delinquents in early adolescence: The impact of cumulative risk and promotive factors. The TRAILS study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38 (3): 339-351.

Van der Laan, André M. Josja Rokven, Gijs Weijters & Marinus G.C.J. Beerthuizen (2021) The drop in juvenile delinquency in the netherlands: Changes in exposure to risk and protection. *Justice Quarterly*, 38 (3): 433-453.

Vetenskapsrådet (2002) Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Walters, Glenn D. (2020) Prosocial peers as risk, protective and promotive factors for the prevention of delinquency and drug use. *Journal of Youth and Adolescence*, 49 (3): 618-630.

Wikstrom, P.-O. H. and Svensson, R. (2008) 'Why Are English Youths More Violent than Swedish Youths', *European Journal of Criminology*, 5 (3): 309-330.

Williams, Abigail B., Joseph P. Ryan, Pamela E. Davis-Kean. Vonnie C. McLoyd & John E. Schulenberg (2017) The discontinuity of offending among african american youth in the juvenile justice system. *Youth & Society*, 49 (5): 610-633

9. Bilagor

9.1 Informationsbrev

Informationsbrev

Deltagande i kandidatuppsats om socionomers syn på vilka faktorer som påverkar och förhindrar att unga män begår brott.

Hej!

Tack för att du tar dig tid till att läsa vårt informationsbrev. Vi är två socionomstudenter som heter Jimmy Eriksson och Benjamin Cretu. Vi skriver kandidatuppsats om socionomers erfarenheter av vilka faktorer som påverkar och förhindrar att unga män hamnar i ungdomsbrottslighet. Med ungdomsbrottslighet menar vi människor i åldern 15-20.

Vi söker dig som har socionomexamen och arbetar med unga män som har hamnat i ungdomsbrottslighet. Ditt huvudsakliga uppdrag måste inte vara att du bara arbetar med ungdomsbrottslighet, men att du inom ramen för ditt uppdrag arbetar med unga män som har begått brottsliga handlingar.

Vi skulle vilja spela in intervjun för att kunna transkribera den, vill du inte att vi spelar in så går det bra. Detta är en kvalitativ intervjustudie och därmed kommer citat sannolikt att finnas med i kandidatuppsatsen. Vi kommer att avidentifiera dig så att du förblir anonym och allt material kommer förvaras på ett säkert sätt så att det bara är vi som har tillgång till det.

Vi vill påpeka att det är självklart att du när som helst kan avbryta ditt deltagande i studien och du behöver inte informera oss om varför.

Vi är väldigt tacksamma för ditt deltagande och har du några frågor är du välkommen att höra av dig till oss, eller till vår handledare Carina Gallo.

Med vänlig hälsning

Jimmy Eriksson och Benjamin Cretu

9.2 Intervjuguide

Intervjuguide

Introduktion

- Berätta för intervjupersonen lite kort om oss själva, vem vi är och vår utbildning.
- Presentera kort syftet med arbetet och påminna intervjupersonen om sin medverkan samt hur svaren hanteras. Genomgång av informationsbrevet.
- Eventuella frågor från intervjupersonen innan vi börjar.

Bakgrund - Om intervjupersonen

- När tog du socionomexamen?
- Vad har du för erfarenhet av att arbeta med ungdomsbrottslighet?
Hur länge har du arbetat med ungdomar som har den problematiken?
- Har du någon utbildning gällande arbete med ungdomsbrottslighet - om ja, vilken?

- Vilken/vilka metoder arbetar och har du arbetat utifrån? Vad tycker du om effekterna av metoderna?
- Vilka utmaningar finns det att arbeta med unga människor som begått brott?

Inledande frågor

- Vad tänker du på när du hör ordet ungdomsbrottslighet?
- Vilka tankar har du kring unga som begår brott?

Tema 1 - Faktorer som påverkar unga män att begå brott

- Vilka riskfaktorer upplever du påverkar att unga män begår brott?
 - Föräldrar?
 - Skolan?
 - Familjen?
 - Alkohol / droger?
 - Grannskapet/området (t.ex)
 - Ungdomens beteende
 - Psykisk ohälsa
- Ser du några gemensamma faktorer bland de unga männen som begår brott?
- Finns det något du vill tillägga gällande faktorer som påverkat att unga män begår brott?

Tema 2 - Faktorer som förhindrar att brott begås

- Vilka skyddsfaktorer upplever du finns och påverkar till att unga män överlag inte begår brott?
 - Föräldrarna (sätta krav, vara närvarande etc)

- Skolan
- Psykisk hälsa
- Fritid

(följdfrågor ovan blir hur? / kan du berätta lite mer? / hur tänker du kring föräldrarna...)

- Ser du några gemensamma faktorer bland de unga männen som begår brott?
- Finns det något du vill tillägga gällande faktorer som påverkar att unga män inte begår brott?

Avslutningsvis

- Vilka fördelar finns det att arbeta med unga människor som begått brott?
- Finns det något du vill berätta som vi inte har frågat om?
- Skulle vi kunna återkomma om det dyker upp flera frågor?

Intervjupersonen kan också ta kontakt med oss om hen har frågor eller undrar över något.

9.3 Samtyckesblankett

Samtyckesblankett

Skriftligt samtycke till medverkan i intervju om socialarbetares erfarenheter av vilka faktorer som påverkar och förhindrar att unga män hamnar i ungdomsbrottslighet.

Jag vill medverka i studien och har informerats om studiens syfte. Jag är medveten om hur mina svar kommer att användas, bearbetas och hanteras. Min medverkan i studien är frivilligt och som informerat kan jag när jag önskar avbryta min medverkan. Jag har informerats att texten och mina svar kommer publiceras och att jag kommer bli aidentifierad, inga uppgifter kommer att ges ut vilket innebär att jag kommer bli anonym.

Jag samtycker härmed till att medverka i studien.

Ort och datum

Namnunderskrift

Namnförtydligande